

**MYKOLO ROMERIO UNIVERSITETO
VIEŠOJO SAUGUMO FAKULTETO
TEISĖS KATEDRA**

**ERNESTA SELVENYTĖ
APLINKOSAUGOS TEISĖ**

ATSAKOMYBĖS UŽ ŽALĄ MIŠKAMS TAIKYMO PROBLEMOS
Magistro baigiamasis darbas

Darbo vadovė: Prof. dr. Birutė Pranevičienė

Kaunas 2016

TURINYS

ĮVADAS	3
1. ŽALOS MIŠKUI SAMPRATA	8
1.1. Miško kaip aplinkos apsaugos objekto samprata bei klasifikacija	8
1.2. Žalos aplinkai ir žalos miškui reikšmė	13
2. ATSAKOMYBĖS UŽ ŽALĄ MIŠKUI SAMPRATA IR RŪŠYS	20
2.1. Civilinė atsakomybė už žalą miškui	21
2.2. Administracinė atsakomybė už žalą miškui	24
2.3. Baudžiamoji atsakomybė už žalą miškui	28
2.4. Administracinės ir baudžiamosios atsakomybės už žalą miškams atirbojimo problemos	30
2.5. Atsakomybės taikymo problematika už žalą miškams	34
3. ŽALOS MIŠKUI ATLYGINIMAS	39
3.1. Žalos miškui fakto nustatymas	40
3.2. Žalos miškui atlyginimo būdai	41
IŠVADOS	46
PASIŪLYMAI	48
LITERATŪROS SĄRAŠAS	50
LENTELIŲ SĄRAŠAS	55
SCHEMŲ SĄRAŠAS	56
ANOTACIJA LIETUVIŲ KALBA IR ANGLŲ KALBA	57
SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA	58
SANTRAUKA ANGLŲ KALBA	59
PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ	60

IVADAS

Tiriamos problemos.

Magistro baigiamojo darbo temos „Atsakomybės už žalą miškams taikymo problemos“ mokslinės problemos:

1. Kokie atsakomybės (administracinės ir baudžiamosios) rūšių atribojimo kriterijai teisės doktrinoje ir teismų praktikoje?
2. Kokios kyla atsakomybės taikymo problemos už žalą miškams teismų praktikoje?

Baigiamojo darbo aktualumas.

Per pastaruosius dešimtmečius daugėja tiek politinių, tiek teisinių diskusijų, susijusių su aplinkosauga, kurios pagrindinis objektas yra švari ir tvari aplinka, jos gerinimo būklė bei išsaugojimas ateities kartoms.

Lietuvių poetas ir vertėjas Vytautas Karalius sukūrė tikslią sentenciją apie gamtos suvokimą: „Gamta negyvena nei praeitimi, nei ateitimi: ji – amžina dabartis¹“. Šios sentencijos turinys aiškiai pateikia, kad saugoti aplinką yra būtinybė. Atsižvelgiant į tai, 1972 m. Jungtinių Tautų Stokholmo konferencijos metu buvo priimta Žmogaus aplinkos konferencijos deklaracija, kurios 1 straipsnis nurodo, kad „žmogus yra savo aplinkos kūrėjas ir kartu jos kūrinys, jog aplinka sudaro žmogaus gyvenimo pagrindą ir suteikia jo intelektualaus, moralinio, socialinio ir dvasinio tobulėjimo galimybes²“.

Akcentuotina, kad itin svarbus aplinkos apsaugos faktorius yra miškas ir jo komponentai, kurie yra ekosistemos ir biologinės įvairovės „šaltinis“ bei vertingas gamtos paveldas.

Pastebėtina, kad miškai teikia didžiulę naudą:

1. žmogui (teigiamai veikia žmogaus organizmą, gamina deguonį, miško gėrybių ir pajamų šaltinis, miškų ūkio šaka, suteikia galimybę poilsiui bei nauda sveikatai ir kt.).
2. gamtai (saugo biologinę įvairovę, mažina atmosferos ir / ar vandens taršas, gerina oro kokybę, stabdo erozijas ir kt.).

Sutiktina, kad miškai teikia ypatingai didelę svarbą ne tik žmogui ir gamtai, bet ir visai biologinės įvairovės ir ekosistemos gerovei, tai įvertindama „Jungtinių Tautų Generalinė Asamblėja kovo 21-ąją dieną yra paskelbusi Tarptautine miškų diena³“. Šią vienintelę dieną metuose yra atkreipiamas dėmesys, kad miškai yra visos augalijos, gyvūnijos ir žmonijos

¹ Breto.lt, žiūrėta 2016 03 08, <https://www.breto.lt/mintys/apie-gamta/>

² 1972 m. birželio 16 d. Jungtinių Tautų Stokholmo konferencija „Žmogaus aplinkos konferencijos deklaracija“, žiūrėta 2016 03 08, <http://www.unep.org/Documents/Multilingual/Default.asp?documentid=97&articleid=1503> (vertimas iš anglų kalbos darbo autorės).

³ Miško birža, žiūrėta 2016 03 08, <http://www.miskobirza.lt/news/3224-kovo-21---pasaulin%C4%97-mi%C5%A1k%C5%B3-diena>

egzistavimo pamatas, kuris privalo būti tinkamai saugomas, tačiau, tais atvejais, kai žala padaroma miškui privalo būti skirtas deramas dėmesys žalos atlyginimo išsprendimo klausimui.

Baigiamojo darbo mokslinis naujumas ir tiriamos problemos ištyrimo lygis.

Šio darbo temos naujumą akcentuoja kintanti Europos Sąjungos ir Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos politika, teisės aktai ir teismų formuojama praktika. Pastebėtina, kad teisinėje plotmėje atsakomybės problematika už žalą miškui nėra detalai išanalizuota, vadinasi būtina giliau nagrinėti ir gilinti šią temą, pabrėžiant atsakomybės taikymo problematikos esminius aspektus.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad Lietuvos ir užsienio teisės mokslininkai nagrinėjo atskirus ir fragmentiškus aspektus, susijusius su atsakomybe už žalą miškui:

- Dr. Indrė Žvaigždiniene parašė ir apgynė disertaciją tema „Žalos aplinkai atlyginimo teisinio reguliavimo ir praktinio taikymo problemos⁴“, disertacijos pagrindu parašė ir išleido knygą „Materialinė atsakomybė už žalą aplinkai⁵“, taip pat parašė daug mokslinių straipsnių, susijusių su aplinkosauga: „Materialinės atsakomybės už žalą aplinkai⁶“, „Direktyva 2004/35/eb – ar pasiektas tikslas sukurti bendrą žalos aplinkai prevencijos ir ištaisymo (atlyginimo) sistemą Europos Sąjungoje?⁷“ ir kt.
- Dr. Linas Meškys išsamiai tyrinėjo apie juridinio asmens teisinę atsakomybę: disertacijoje analizavo „Juridinio asmens administracinę atsakomybę aplinkos srityje⁸“, parašė mokslinį straipsnį tema „Juridinių asmenų administracinė atsakomybė aplinkosaugos srityje: griežtos atsakomybės doktrinos įtvirtinimo galimybė⁹“, taip pat sistemingai gilinasi apie juridinio asmens teisinę atsakomybę ir parašė mokslinį straipsnį „Juridinio asmens teisinė atsakomybė aplinkosaugos srityje: veiksmingumo problematika įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus¹⁰“.
- Albertas Kučinskas parašė knygą „Administracinė atsakomybė už pažeidimus miškų apsaugos ir išteklių naudojimo srityje¹¹“.

⁴ Lietuvos mokslo taryba Disertacijų gynimo bazė, žiūrėta 2015 03 29, <http://www.lmt.lt/lt/paslaugos/disertacijos/d-db/637/p3690.html>

⁵ Indrė Žvaigždiniene „*Materialinės atsakomybės už žalą aplinkai*“ (Vilnius: Justitia, 2008).

⁶ Indrė Žvaigždiniene „Materialinės atsakomybės už žalą aplinkai samprata“. *Teisė mokslo darbai* 59 (2006).

⁷ Indrė Žvaigždiniene „Direktyva 2004/35/EB – ar pasiektas tikslas sukurti bendrą žalos aplinkai prevencijos ir ištaisymo (atlyginimo) sistemą Europos Sąjungoje?“. *Teisė Mokslo darbai*, 85 (2012).

⁸ Linas Meškys „Juridinio asmens administracinė atsakomybė aplinkos srityje“ (daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2007), žiūrėta 2016 03 15, https://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/katedros/administracines_teises_ir_proceso_katedra/Disertaciju_santrauka/Disertacijos%20santrauka%20Linas%20Meskys.pdf

⁹ Linas Meškys „Juridinių asmenų administracinė atsakomybė aplinkosaugos srityje: griežtos atsakomybės doktrinos įtvirtinimo galimybė“. *Jurisprudencija, Mokslo darbai* 9 (87) (2006).

¹⁰ Linas Meškys „Juridinio asmens teisinė atsakomybė aplinkosaugos srityje: veiksmingumo problematika įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus“. *Jurisprudencija, Mokslo darbai* 3 (65) (2008).

¹¹ Albertas Kučinskas „*Administracinė atsakomybė už pažeidimus miškų apsaugos ir išteklių naudojimo srityje*“. *Valstybinių miškų pareigūnų vadovas administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje* (Vilnius: 2004).

- Constance L. McDermott, Benjamin Cashore ir Peter Kanowski tyrinėjo pasaulinę miškų politiką ir parašė knygą „Pasaulinė miškų aplinkos politika¹²“.
- Monika Hinteregger nagrinėjo atsakomybę už aplinkos aplinkos pažeidimus ir parašė knygą „Atsakomybė už aplinkos apsaugą ir ekologinę žalą Europos teisėje¹³“.
- Lucas Bergkamp ir Barbara Goldsmith išsamiai ištyrė ir parašė I tomą “ES aplinkos atsakomybės direktyva. Komentaras¹⁴“, nagrinėjantį teisinės, administracinės, mokslinės ir ekonominės problemas, susijusias su ES atsakomybės už aplinkos apsaugą direktyva ir jungiantį teismų praktikos analizę¹⁵.

Tiriama baigiamojo darbo tema “Atsakomybės už žalą miškams taikymo problemos” yra visapusiška, kadangi detalai analizuoja administracinės, baudžiamosios ir civilinės atsakomybės taikymo ir probleminius aspektus. Minėta tyrimo problema yra giliau tiriama ir analizuojama šiandienos problemų požiūriu. Problemai išsamiai nagrinėti yra remiamasi darbo autorės sudarytomis analizėmis, tyrimo išvadų duomenimis, kurie tinkamai detalizuoja teiginius.

Tyrimo objektas - atsakomybės taikymo specifika už žalą miškams.

Tyrimo tikslas – atskleisti atsakomybės už žalą miškams atribojimo ir taikymo probleminius aspektus. Pažymėtina, kad atsakomybės taikymas už žalą padarytą miškui yra tikslingas mechanizmas, kuris siekia užkirsti kelią neteisėtam miško išteklių žalojimui.

Darbo tikslas padiktuoja šiuos **darbo uždavinius**:

1. Ištirti miško kaip saugomo aplinkos objekto sampratą.
2. Suformuluoti „žala miškui“ apibrėžimą.
3. Išnagrinėti teisinės atsakomybės rūšis už žalą miškams.
4. Išanalizuoti atsakomybės už žalą miškams atribojimo ir taikymo probleminius aspektus.
5. Pristatyti žalos miškui fakto nustatymo kriterijus bei aptarti teisinius žalos miškui, jo ištekliams atlyginimo būdus.

¹² Constance L. McDermott, Benjamin Cashore ir Peter Kanowski „*Global environmental forest policies: An International Comparison*“ (London. New York: Earthscan, 2010). (Darbo autorės vertimas iš anglų kalbos).

¹³ Monika Hinteregger „*Environmental liability and ecological damage in European law*“, žiūrėta 2015 03 28, [http://shadowsgovernment.com/shadowlibrary/Monika%20Hinteregger%20\(edt\)/Environmental%20Liability%20and%20Ecological%20Damage%20in%20European%20Law%20\(2175\)/Environmental%20Liability%20and%20Ecological%20Damage%20in%20European%20Law%20-%20Monika%20Hinteregger%20\(edt\).pdf](http://shadowsgovernment.com/shadowlibrary/Monika%20Hinteregger%20(edt)/Environmental%20Liability%20and%20Ecological%20Damage%20in%20European%20Law%20(2175)/Environmental%20Liability%20and%20Ecological%20Damage%20in%20European%20Law%20-%20Monika%20Hinteregger%20(edt).pdf)

¹⁴ Lucas Bergkamp and Barbara J Goldsmith “*The EU environmental liability directive: A Commentary*” (Oxford: Oxford university press, 2013).

¹⁵ Lucas Bergkamp ir Barbara J Goldsmith “*The EU environmental liability directive: A Commentary*”, žiūrėta 2015 03 29, <https://global.oup.com/academic/product/the-eu-environmental-liability-directive-9780199670017?cc=lt&lang=en&#> (Darbo autorės vertimas iš anglų kalbos).

Tyrimo metodika. Nagrinėjant atsakomybės taikymo problematiką už žalą padarytą miško ištekliams, pasitelkiami šie mokslinio pažinimo metodai:

1. Pagrindinis metodas yra **loginis - analitinis**, nes darbe analizuojama speciali literatūra ir teismų praktika.
2. **Teisinių dokumentų analizės metodas.** Tai vienas iš pagrindinių šiame darbe naudojamų informacijos šaltinių, kuris tiria galiojančius nacionalinius, tarptautinius, Europos Sąjungos teisės aktus ir kitus teisinius dokumentus.
3. **Dokumentų analizės metodo** pagalba yra naudojami ir detaliam tiriama aktualūs šiai temai Lietuvos teisininkų straipsniai ir mokslo darbai.
4. Šiame tyrime **lingvistinis metodas** padeda išsamiau ištirti miško, žalos aplinkai ir žalos miškui sąvokų išaiškinimus.
5. Pasitelkus **lyginamąjį metodą** galima konkrečiau interpretuoti ir palyginti svarbių sąvokų: miško, žalos aplinkai ir miškui ir kitų sąvokų esmę.
6. Taikant **sisteminį metodą** yra sudaromos schematinės analizės (lentelės, schemas, diagrama), kurių pagrindu yra ištiriama ir aiškiau pateikiama išanalizuota medžiaga bei pagrindžiami svarbūs teiginiai.
7. **Bylų analizės metodas** yra taikomas analizuojant teismų praktiką, kurios ypatingos probleminės situacijos išsamiai pateikia būtent atsakomybės taikymo problematikos aspektus.

Tyrimo struktūra.

Magistro baigiamasis darbas suskirstytas: į įvadą, tris dėstomąsias dalis, išvadas, pasiūlymus, literatūros sąrašą, anotaciją lietuvių ir anglų kalbomis ir santraukas lietuvių ir anglų kalbomis.

Pirmajame skyriuje tiriama miško kaip saugomo objekto samprata, pateikiama miško apibrėžimo įvairovės analizė, miškų nuosavybės formų klasifikacija ir miškų klasifikacija pagal naudojimo tikslus. Pateikiama žalos aplinkai samprata, tiriama žalos aplinkai skirstymas pagal žalos pobūdį ir vykdančią veiklą. Prieinama termino „žalos miškui“ išaiškinimas.

Antrajame skyriuje pristatomos atsakomybės rūšys už žalą miškams, analizuojama nacionalinės teisės civilinės, administracinės ir baudžiamosios atsakomybės už žalą miškui doktrina ir tiriama nacionalinių teismų išskiriama atsakomybės problematika. Taip pat, pateikiama administracinės ir baudžiamosios atsakomybės atribojimo analizė bei atsakomybės problemų už žalą miškams taikymo specifiškumas.

Trečiajame skyriuje pateikiami žalos miškui fakto nustatymo būtinai veiksniai. Aptariami žalos aplinkai atlyginimo būdai, pateikiama jų klasifikacija.

Ginamasis teiginys.

Egzistuojančiame teisiniame reguliavime nėra vieningos žalos miškui sampratos.

1. ŽALOS MIŠKUI SAMPRATA

1.1. Miško kaip aplinkos apsaugos objekto samprata bei klasifikacija

Miškas yra viena iš pagrindinių gamtos išteklinių vertybių, kuri teikia naudą žmonių ir tautos gerovei, sauganti ekosistemos, biologinės įvairovės, kraštovaizdžio bei aplinkos kokybę. Šiame poskyriuje bus pristatoma miško samprata, pateikiama miško apibrėžimo įvairovė, aptariama miško klasifikacija pagal nuosavybės formas ir naudojimo - ūkininkavimo tikslus.

Atkreiptina, kad miške ar su mišku susijusiose ekosistemose randama dauguma Lietuvoje gyvenančių žinduolių (66,2 %), didelė dalis paukščių (42,0 %) ir augalų (39,7 %) rūšių, beveik visų rūšių ropLIAI (85,7 %) ¹⁶. Ypatingos reikšmės nuosavybės teisės objektai yra miškai, parkai, telkiniai ir kt. Pagal Konstituciją „natūrali gamtinė aplinka, gyvūnija ir augalija, atskiri gamtos objektai, taip pat ypač vertingos vietovės yra visuotinę reikšmę turinčios nacionalinės vertybės; jų apsauga bei gamtos išteklių racionalaus naudojimo ir gausinimo užtikrinimas – tai viešasis interesas, kurį garantuoti yra valstybės konstitucinė priedermė“ ¹⁷.

Atsižvelgiant į tokią reikšmingą miškų svarbą yra būtinybė išsaugoti miškus, o „Jeilio universiteto (JAV) mokslininkams paskelbus kasmetinį Aplinkos gerovės indeksą paaiškėjo, kad Lietuva – geriausiai pasaulyje miškus sauganti valstybė“ ¹⁸.

Žvelgiant į istorijos raidą pažymėtina, kad Lietuvos Statutuose miško definicijos apibrėžtos nėra, tačiau yra nurodyta gana neišsenkama miško sąvokos terminija. „Pirmajame Lietuvos Statute minimi „giria“, „šilas“, „miškelis“ ir „miškas““ ¹⁹. Daugiausiai randamas terminas yra „giria“ ²⁰. Taigi, lietuvių tauta jau nuo Lietuvos Statutų laikų suprato, kad mišką saugoti yra privaloma.

Pažymėtina, kad žiūrint miškininko akimis, miškas yra vieninga sudėtinga ekosistema, apimanti ne tik medžius, krūmus ar žolinę augaliją, bet ir visą laukinę gyvūniją, dirvą, nedidelius vandens telkinius ir ypatingos reikšmės mikroklimatą, tačiau teisininkai miško sąvokos esmę aptaria teisinėje plotmėje siauriau ir remiasi Lietuvos Respublikos miškų įstatymo nuostatomis. Atsižvelgiant į tai, darbo autorės manymu, tikslinga pateikti itin didelę miško apibrėžimo įvairovę (pateikiama 1 lentelėje).

¹⁶ Dr. Artūras Gedminas, prof. habil. dr. Remigijus Ozolinčius „Miškai ir biologinė įvairovė: kodėl svarbu ją saugoti?“, žiūrėta 2016 03 15, http://gamta.vdu.lt/bakalaurai/pop_straipsniai/miskai_biologivairove/miskai_biologivairove.html

¹⁷ „Lietuvos vyriausiosiojo administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A63 – 998/2009,“ prieiga per internetą: <http://www.infollex.lt/tp/135107?nr=1>

¹⁸ Ingrida Žirlienė, „Miškų apsauga: Lietuva triumfuoja, Brazilija ir Indonezija pralaimi“, žiūrėta 2016 03 01, <http://www.gmu.lt/ziniasklaida/nid.3335/>

¹⁹ Jevgenij Machovenko „Miškų teisinė apsauga Lietuvos Statutuose“ *Teisė mokslo darbai*, 86 (2013): 8.

²⁰ *Ibid.*

1 lentelė Miško apibrėžimo įvairovė

Apibrėžimo formuluoė	Apibrėžimo šaltinis
„Miškas – tai ne tik jam augantys medžiai ir sukaupta mediena, bet ir bendra dirvožemio bei jame augančių augalų (medžių, krūmų, žolių, samanų, kerpių, dumblių), grybų ir gyvūnų (žinduolių, paukščių, vabzdžių, smulkiosios dirvožemio faunos, mikroorganizmų) visuma, šių augalų ir gyvūnų buveinė, gyvenamoji vieta ²¹ “.	Z.Venckus „Miškų naudojimas, atkūrimas, apsauga“
„Miškas yra vienas šalia kito augančių, vienas kitą ir savo užimamą erdvę veikiančių ir dėl to pakeitusių savo išorės formą bei vidaus sandarą medžių sistema ²² “.	Ekologijos literatūroje išskiriamas rusų mokslininko – miškininko apibrėžimas
„Miškas – tai daugiakomponentinė, integruota sistema, susidedanti iš medžių, krūmų, žolinių augalų, samanų, kerpių, susietų su dirvožemiu, vandenimis, atmosfera, grybais, gyvūnais ir mikroorganizmais, su jai būdinga medžiagų ir energijos apykaita ²³ “.	Z.Venckus „Miškų naudojimas, atkūrimas, apsauga“
„Miškas – tai didelis žemės plotas padengtas medžiais ir augalais, dažniausiai didesnis medienos arba medžių ir augalų kartu ²⁴ “. (Darbo autorės vertimas iš anglų kalbos).	Cambridge žodynas
„Miškas – tai žemė, kurioje daugiau nei 0,5 ha medžių, kurių aukštis didesnis negu 5 m ir lajos danga užima daugiau kaip 10 procentų, arba medžiai, galintys pasiekti tokias ribas in situ. Neapima žemės, daugiausia naudojama žemės ūkio tikslams ar miesto reikmėms ²⁵ “. (Darbo autorės vertimas iš anglų kalbos).	Global Forest Resources Assessment 2010 Country Report Latvia
“Pagal Jungtinių Tautų Maisto ir žemės ūkio organizaciją mediena arba miškas apibrėžiami kaip plotas 0,5 ha arba 10 procentų didesnė danga ir 5 metrų mažiausias medžių aukštis. Jis neapima žemės, kuri yra daugiausia naudojama žemės ūkio tikslams ar miesto reikmėms arba stovi medžių žemės ūkio	The State of the UK’s Forests, Woods and Trees Perspectives from the sector A report to mark the International Year of Forests

²¹ Zenonas Venckus „Miškų naudojimas, atkūrimas, apsauga“ Mokomoji knyga (Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2010) 9.

²² Paulius Kripaitis „Kas yra miškas?“, žiūrėta 2016 03 15, <http://www.zolininkas.lt/uzrasai/kas-yra-miskas/>

²³ Zenonas Venckus, *op. cit.*, p. 9.

²⁴ Cambridge Dictionaries Online, žiūrėta 2016 03 08, <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/forest>

²⁵ Forestry Department Food and Agriculture Organization of the United Nations GLOBAL FOREST RESOURCES ASSESSMENT 2010 COUNTRY REPORT LATVIA FRA2010/113 Rome, 2010 5, žiūrėta 2016 03 15, <http://www.fao.org/docrep/013/al548E/al548e.pdf>

<p>produkcijos sistemos, pavyzdžiui, vaisių plantacijos. Šis terminas taip pat neapima medžių miestų parkuose ir soduose²⁶. (Darbo autorės vertimas iš anglų kalbos).</p>	
<p>„Miškas – ne mažesnis kaip 0,1 hektaro žemės plotas, apaugęs medžiais, kurių aukštis natūralioje augavietėje brandos amžiuje siekia ne mažiau kaip 5 metrus, kita miško augalija, taip pat išretėjęs ar dėl žmogaus veiklos ir gamtinių veiksnių netekęs augalijos (kirtavietės, degavietės, aikštės). Laukuose, pakelėse, prie vandens telkinių, gyvenamosiose vietovėse ir kapinėse esančios medžių grupės, kelio juostose ar geležinkelių želdinių apsaugos zonose įveisti želdiniai, siauros – iki 10 metrų pločio – medžių juostos, gyvatvorės, pavieniai medžiai ir krūmai bei miestuose ir kaimo vietovėse ne miškų ūkio paskirties žemėje esantys žmogaus įveisti želdynai nelaikomi mišku²⁷“.</p>	<p>Miškų įstatymo 2 straipsnio 1 dalis.</p>

Pastebėtina, kad kiekvienas teisininkas, mokslininkas ar / ir ekologas skirtingai suvokia ir pateikia miško sąvokos išaiškinimą, todėl darbo autorės nuomone, šiame darbe tikslinga remtis ir bus vadovaudamasi miškų įstatymo suformuluota nuostata apie miško išaiškinimą. Darbo autorės vertinimu, iš pateiktos miško apibrėžimo įvairovės galima padaryti reikšmingą išvadą, kad miškas pirmiausia yra suvokiamas kaip tam tikro nustatyto dydžio miškingas plotas, kurį sudaro ypatingos reikšmės augalijos visuma.

Svarbu pažymėti, kad miškas yra nacionalinės svarbos turtas, kuris gali nuosavybės teise priklausyti ne tik valstybei, bet ir kitiems asmenims. Miškų įstatyme numatyta, kad „miškas nuosavybės teise gali priklausyti valstybei, fiziniams ir juridiniams asmenims bei užsienio valstybėse įsteigtos organizacijos, neturinčios juridinio asmens statuso, tačiau turinčios civilinį teisingumą pagal tų valstybių įstatymus, įstatymų nustatyta tvarka įgiję nuosavybės teisę į miškus²⁸“. Ypatinga ekologinė, socialinė ir ekonominė miško reikšmė aplinkai, viešiesiems interesams lemia miško savininkų nuosavybės teisės tam tikrus apribojimus ir suvaržymus. Darbo autorė pritaria, Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo pastebėjimui, kad „tokiems objektams išsaugoti valstybė įstatymu gali nustatyti specialų, ypatingą teisinį režimą²⁹“.

²⁶ The State of the UK's Forests, Woods and Trees Perspectives from the sector A report to mark the International Year of Forests 2011 12, žiūrėta 2016 03 15, <https://www.woodlandtrust.org.uk/mediafile/100229275/stake-of-uk-forest-report.pdf?cb=58d97f320cab43d78739766e71084f76>

²⁷ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,“ *Valstybės žinios*, 96-1872 (1994).

²⁸ *Ibid.*

²⁹ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A63 – 998/2009,“ prieiga per internetą: <http://www.infollex.lt/tp/135107?nr=1>

Taigi, konkretizuojant miškų nuosavybės formos yra valstybinis ir privatus. „**Valstybinis miškas** - miškas, nuosavybės teise priklausantis valstybei³⁰“. Kalbant apie Lietuvos Respubliką „išimtinė nuosavybės teise priklauso miškai³¹“, tai numato ir apibrėžia Lietuvos Respublikos Konstitucijos 47 straipsnis.

Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 4 straipsnis pateikia detalų sąrašą kokie miškai priskiriami valstybinės reikšmės miškų kategorijai. „Valstybinės reikšmės miškai – tai:

1. miškai, esantys valstybiniuose rezervatuose, valstybinių parkų rezervatuose ir rezervatinėse apyrbėse, Kuršių nerijos nacionaliniame parke;
2. miestų miškai;
3. valstybiniai miško medelynai ir sėklinės plantacijos;
4. miškų mokslinio tyrimo ir mokymo bei selekcinės sėklininkystės objektų miškai, kurių plotus ir ribas tvirtina Vyriausybė;
5. valstybiniai miškai 7 km pločio juostoje nuo Baltijos jūros ir Kuršių marių, į kuriuos neatkurta nuosavybės teisė pagal Piliečių nuosavybės teisių į išlikusį nekilnojamąjį turtą atkūrimo įstatymą;
6. kiti miškai, Vyriausybės sprendimu priskirti valstybinės reikšmės miškams³²“.

Pažymėtina, kad „valstybiniuose reikšmės miškuose vyriausybė ar jos įgaliota Aplinkos ministerija įgyvendina valstybinių miškų savininko teises ir pareigas³³“. Aplinkos ministras turėdamas įstatyminę teisę savo įsakymu dėl valstybinės reikšmės miškų plotų schemų tikslinimo³⁴ nurodo tam tikroms institucijoms atlikti procedūras iki įsakyme numatyto termino, taip pat įsakymo vykdymo kontrolę paveda atlikti atsakingam asmeniui.

Išanalizavus valstybinio miško sampratą būtina apžvelgti privataus miško suvokimo esmę. Anot biomedicininį mokslų daktaro Zenono Venckaus, „**privačiu mišku** laikoma fiziniam asmeniui privačios nuosavybės teise priklausanti miško valda³⁵“. Privačius miškus tvarko ir naudoja privačių miškų savininkai, laikydamiesi Miškų įstatymo, Vyriausybės ar / ir jos įgalios Aplinkos ministerijos atsižvelgiant į Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatų ir kitų miškų ūkio veiklą reglamentuojančių teisės aktų³⁶.

Pažymėtina, kad pristačius miško nuosavybės formas, būtina pažymėti, kad remiantis miško įstatymo nuostatomis miškas gali būti suklasifikuotas pagal naudojimo - ūkininkavimo tikslus (pateikiama 2 lentelėje).

³⁰ Zenonas Venckus, *supra* note 21, p. 37.

³¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija, *Valstybės žinios*, 33-1014 (1992).

³² „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,“ *supra* note 27, 4 str. 4 d.

³³ *Ibid.*, 4 str. 5 d.

³⁴ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. sausio 29 d. Įsakymas dėl valstybinės reikšmės miškų plotų schemų tikslinimo Nr. D1-60, *TAR*, 2318 (2016).

³⁵ Zenonas Venckus, *supra* note 21, p. 38.

³⁶ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,“ *op. cit.*

2 lentelė „Miškų klasifikacija“

I grupė	rezervatiniai miškai.	Tai valstybinių rezervatų, valstybinių parkų bei biosferos monitoringo teritorijose esančių rezervatų ir rezervatinių apyribių miškai. Ūkininkavimo tikslas – miškus natūralus augimas ³⁷ .
II grupė	specialios paskirties miškai:	Miškai, turintys ypatingai svarbias ekologines, socialines ir apsaugines funkcijas ³⁸ .
	A – ekosistemų apsaugos miškai	Ekosistemų apsaugos miškai, kuriems priklauso kraštovaizdžio, telmologinių, pedologinių, botaninių, miško genetinių, zoologinių, botaninių - zoologinių draustinių ir šių rūšių draustinių, esančių valstybiniuose parkuose bei biosferos monitoringo teritorijose, miškai, saugomų gamtos išteklių sklypų, priešeroziniai ir kiti miškai ³⁹ . Ūkininkavimo tikslas – miško ekosistemų ar jų atskirų komponentų išsaugojimas. Šiai grupei priskiriami Baltijos jūros ir Kuršių marių pakrančių miškai, priešeroziniai miškai ⁴⁰ .
	B – rekreaciniai miškai	Tai miško parkai, miestų miškai, valstybinių parkų rekreacinių zonų miškai, rekreaciniai miško sklypai ir kiti poilsiui skirti miškai ⁴¹ . Ūkininkavimo tikslas – rekreacinės miško aplinkos formavimas ir išsaugojimas.
III grupė	apsauginiai miškai	Geologinių, geomorfologinių, hidrografinių, kultūrinių draustinių, esančių valstybiniuose parkuose bei biosferos monitoringo teritorijose, miškai, apsaugos zonų ir kiti miškai ⁴² .
IV grupė	ūkiniai miškai	Visi, nepriskirti I–III miškų grupėms, miškai. Ūkininkavimo tikslas – produktyvių medynų formavimas, nepertraukiamas medienos tiekimas ⁴³ .

Atsižvelgiant į pateiktą miškų klasifikaciją, būtina įvertinti svarbų aspektą – skirtingą teisinį reguliavimą: rezervatiniai, draustiniai, rekreaciniai, apsauginiai yra priskiriami prie saugomų objektų, kurių teisinį režimą ir apsaugą nustato Miškų įstatymas ir Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas, tuo tarpu ūkinių miškų teisinį režimą nustato Miškų įstatymo nuostatos.

³⁷ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,“ *supra* note 27, 3 str.

³⁸ *Ibid.*

³⁹ *Ibid.*

⁴⁰ Zenonas Venckus, *supra* note 21, p. 33.

⁴¹ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,“ *op. cit.*, 3 str.

⁴² Zenonas Venckus, *op. cit.*, p. 33.

⁴³ *Ibid.*

Miškų apsaugos, atkūrimo, naudojimo ir kiti svarbūs reikalavimai įtvirtinami šiuose teisės aktų nuostatose: Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatyme, Lietuvos Respublikos miškų įstatyme, Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatyme, Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatuose, Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatuose, Miško kirtimų taisyklėse, Miško sanitarinės apsaugos taisyklėse ir kituose teisės aktuose.

Apibendrinant, skirtingos specialybės žmogus miško sampratą pateikia skirtingai (vieni pabrėžia miško žemės ploto dydį, kiti – tam tikrus ekologinius ypatumus). Darbo autorės įvertinimu, miškas - tai ypatingos reikšmės ekologijos ir aplinkos apsaugos objektas, turintis nustatyto dydžio miškingą žemės plotą, kurio išteklių naudojimą, atkūrimo procesus, teisinę apsaugą reglamentuoja daugybė priimtų teisės aktų. Miškų nuosavybės formos (privatus arba valstybinis) detaliai nurodo miškų reglamentavimą, pagal kurį galima nurodyti teisinį režimą, naudojimo – ūkininkavimo tikslus, funkcinę paskirtį ir kt.

1.2. Žalos aplinkai ir žalos miškui reikšmė

Terminas „žala“ gali būti naudojamas tiek kasdieninėje kalboje kalbant apie patirtą skriaudą ar ištiktą bėdą, tiek teisinėje plotmėje apibūdinant apie žalą žmogui, žalą valstybei bei žalą aplinkai. Šis poskyris yra skiriamas žalos aplinkai ir žalos miškui terminų analizei, kadangi svarbu nustatyti kokiems kriterijams esant galima nustatyti žalos konstatavimo faktą.

Aplinkos apsaugą reglamentuoja Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas, kurio 1 straipsnio 21 dalyje yra apibrėžta sąvoka „**žala aplinkai** – tiesiogiai ar netiesiogiai atsiradęs neigiamas aplinkos ar jos elementų (įskaitant ir saugomas teritorijas, kraštovaizdį, biologinę įvairovę) pokytis arba jų funkcijų, turimų savybių, naudingų aplinkai ar žmonėms (visuomenei), (toliau – funkcijos) pablogėjimas⁴⁴“. Iš pateiktos žalos aplinkai sąvokos apibrėžimo galima išskirti svarbius žalos aplinkai kriterijus: žalos padarymo būdas (tiesioginis arba netiesioginis), būtinas žalos veiksnys – neigiamas pokytis.

Atkreiptina, kad žalos aplinkai samprata į Aplinkos apsaugos įstatymą buvo įtraukta ir derinama su Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti). Minėtos direktyvos 2 straipsnyje pateikta žalos samprata, „žala – tai tiesioginis arba netiesioginis gamtos išteklių išmatuojamas neigiamas pasikeitimas arba gamtos išteklių susijusios savybės, funkcijos išmatuojamas pablogėjimas⁴⁵“. Kalbant apie žalos aplinkai sampratą kitose valstybėse įdomi praktika Airijoje

⁴⁴ „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas,“ *Valstybės žinios*, 5-75 (1992). 1 str. 21 d.

⁴⁵ Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2004/35/EB 2004 m. balandžio 21 d. dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti), žiūrėta 2016 03 20, ec.europa.eu/enlargement/ccvista/lt/3200410035-lt.doc

ir Vokietijoje. Pavyzdžiui, Airijoje žalos aplinkai sąvoka yra prilyginama aplinkos taršai⁴⁶, o Vokietijoje žala aplinkai suprantama kaip žala rūšių ir natūralių buveinių, žala vandeniui bei žala žemei ir dirvožemio funkcijų sutrikimu⁴⁷. Teisinėje literatūroje „žala aplinkai suprantama kaip atskira, ypatinga žalos rūšis, kurios negalima besąlygiškai priskirti nei prie turtinės, nei prie neturtinės žalos⁴⁸“. Pažymėtina, kad žala aplinkai turi tiek turtinės, tiek neturtinės žalos požymių.

Darbo autorės vertinimu, detalai nagrinėjant žalos aplinkai sampratą esminius bruožus, būtina pažymėti, kad teisės mokslininkai žalą aplinkai skirsto pagal skirtingas klasifikacijas. Viena iš klasifikacijų anot, teisės mokslininkės dr. Indrės Žvaigždinienės, žalos aplinkai skirstymas pagal žalos pobūdį:

- **į ekonominę žalą.** Pagrindinis objektas yra nuosavybė, materialinis vertybės, gaunamos naudojant gamtos išteklius⁴⁹. „Ši žala gali pasireikšti įvairiai: patiriama nenumatytų išlaidų, negaunama pajamų ir pan. Ekonominė žala nebūtinai turi būti susijusi su neigiamais pokyčiais aplinkoje, tačiau gali būti nepadaryta ekologinė žala⁵⁰“.
- **į ekologinę žalą.** Pagrindinis ir svarbiausias saugomas objektas yra aplinka, jos natūralūs procesai, visuomenės ekologiniai interesai, ekologinis saugumas⁵¹. „Ši žala pasireiškia teršiant ekologinę aplinką, ardant jos išteklius, sudarant antropogeninę aplinką, žalingai veikiančią žmogų, ir pan⁵²“. Ekologinės žalos pažeidimai suprantami kaip aplinkosaugos pažeidimai, turintys ypatingai neigiamą poveikį aplinkos kokybei ir tvarumui. Pažymėtina, kad „ekologinės žalos piniginis įvertinimas yra pakankamai sudėtinga aplinkos ekonomikos problema⁵³“.

Darbo autorės įvertinimu, ekologinė žala yra ypač pavojingesnė ir grėsmingesnė nei patiriama ekonominė žala, nes ekologinės žalos padariniai padaro negrįžtamus aplinkos pokyčius.

---

⁴⁶ CMS Cameron Mckenna. Study of Civil Liability systems for Remediating Environmental Damage: Final report 245, žiūrėta 2016 03 16, http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/civiliability_finalreport.pdf (Darbo autorės vertimas iš anglų kalbos).

⁴⁷Environmental Damage Act of 10 May 2007, žiūrėta 2016 03 16, http://www.cgerli.org/index.php?id=50&tx_vmdocumentsearch_pi2%5BdocID%5D=369

Darbo autorės vertimas iš anglų kalbos.

⁴⁸ Zenonas Venckus, *supra* note 21, p. 118.

⁴⁹ Indrė Žvaigždinienė, *supra* note 6, p. 144.

⁵⁰ *Ibid.*

⁵¹ *Ibid.*

⁵² *Ibid.*

⁵³ Zenonas Venckus, *op. cit.*, p. 118.

Pažymėtina, kad pristačius žalos aplinkai skirstymą pagal žalos pobūdį, būtina aptarti asmenų (miško savininkų, naudotojų ar valdytojų) patiriamą turtinę ir neturtinę (moralinę) žalos reikšmę, susijusią su žalos aplinkai padarymu.

Pirmiausia, Lietuvos Respublikos Konstitucijos 30 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad „asmeniui padarytos materialinės ir moralinės žalos atlyginimą nustato įstatymas⁵⁴“. Minėtas straipsnis įtvirtina privalomą konstitucinį principą „padarytą turtinę ir neturtinę žalą asmeniui atlyginti“, o asmuo patyręs žalą, turi pareigą įrodyti neturtinės žalos padarymo faktą ir dydį.

Turtinės žalos samprata yra pateikiama pagal Civilinio Kodekso 6.249 straipsnio 1 dalyje „Turtinė žala yra asmens turto netekimas arba sužalojimas, turėtos išlaidos (tiesioginiai nuostoliai), taip pat negautos pajamos, kurias asmuo būtų gavęs, jeigu nebūtų buvę neteisėtų veiksmų“⁵⁵. Darbo autorė pritaria Lietuvos Vyriausiojo Administracinio Teismo formuojamai praktikai, kad „asmens turtine žala gali būti pripažinti tik negrįžtami turtiniai praradimai (turto netekimas arba jo sužalojimas), kurie gali būti kompensuojami tik tam tikra pinigine suma⁵⁶“. Tai reiškia, jog tam, kad „CK 6.249 straipsnio taikymo požiūriu asmens tam tikri turtiniai praradimai galėtų būti pripažinti žala, yra būtina nustatyti jų (praradimų) negrįžtamumą ta prasme, kad jie objektyviai negali būti kompensuojami kitokiu, negu tam tikros piniginės sumos gavimo (piniginės kompensacijos sumokėjimo šiam asmeniui), būdu⁵⁷“. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad minėtas CK 6.249 straipsnio turtinės žalos atlyginimas negalimas, kai teisės aktai reglamentuoja kitą kompensavimo būdą.

Darbo autorė tirdama neturtinės žalos aiškinimą rado Lietuvos Aukščiausiojo Teismo nutartį, kurioje nagrinėta neturtinė žala: „Neturtinė žala gali būti padaroma pažeidžiant skirtingus teisinius gėrius. Teisinis geris į kurį kėsintasi ir dėl kurio pažeidimo padaryta prašoma atlyginti neturtinė žala, yra vienas iš veiksnių, reikšmingų neturtinės žalos atlyginimo dydžiui nustatyti ir teisingai atlyginti. Šiuo atveju iš E. D. priklausančio miško buvo iškiršta ir pavogta didelis kiekis medienos, miškas buvo suniokotas, jam atkurti reikės daug laiko, be to, iš E. D. buvo atimtos galimybės rekreaciniam poilsiui, kuriam jis iki tol ir naudojo suniokotą miško masę, apeliacinės instancijos teismas taip pat pagrįstai atkreipė dėmesį į istorinę praeitį, susijusią su nusikalstamais veiksmais suniokotu mišku, todėl abiejų instancijų teismai pagrįstai pripažino, kad E. D. dėl nusikalstamų nuteistųjų veiksmų patyrė daug neigiamų išgyvenimų, dvasinį

---

⁵⁴ Lietuvos Respublikos Konstitucija, *supra* note 31.

⁵⁵ „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas,“ *Valstybės žinios*, 74-2262 (2000).

⁵⁶ „Lietuvos vyriausiojo administracinio teismo 2015 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-982-143/2015,“ prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/124695569134858/A-982-143/2015>

⁵⁷ *Ibid.*

sukrėtimą, šoką⁵⁸”. Darbo autorės manymu, ši teismo nagrinėta byla aiškiai pabrėžia, kad miško suniokojimu atveju, kai miško savininkas patiria dvasinių išgyvenimų ir panašiai, turi teisę pasinaudoti įstatymo suteikta teise į neturtinės žalos atlyginimą.

Paminėtina, kad kiekviena ūkinė veikla daro ekologinį poveikį bei žalą aplinkai, kurią galima suklasifikuoti į leistinai daromą žalą ir neteisėtai padaromą žalą.

1 schema Žalos aplinkai skirstymas vykdant ūkinę veiklą⁵⁹

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad leistinai daroma žala atlyginama mokesčiais ir atsakomybės neužtraukia, tokiu būdu asmenys, užsiimantys veikla, susijusia su aplinka, kompensuoja valstybės išlaidas, susijusias su gamtos išteklių tyrimu, atkūrimu, apsauga, žalos aplinkai likvidavimu. Leistinai daromos žalos atlyginimo pavydžiai:

1. Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimas (“medienos ir medienos gaminių konservavimas naudojant chemines medžiagas, kai gamybos pajėgumas didesnis kaip 75 m³ per dieną, išskyrus vien tik apdorojimą siekiant apsaugoti medieną nuo mėlynavimo⁶⁰“).

⁵⁸ „Lietuvos Aukščiausiasis Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. vasario 04 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K–19/2014,“ prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/77368599707636/2K-19/2014>

⁵⁹ Darbo autorės sudaryta schema.

⁶⁰ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. liepos 15 d. įsakymas Nr. D1-528 „Dėl Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 77-3901 (2013). 1 priede nurodytos veiklos ir įrenginiai kuriems būtinas TIPK leidimas.

2. „Leidimas kirsti mišką – dokumentas, kuriuo suteikiama teisė kirsti mišką⁶¹“. Leidimai išduodami vadovaujantis vidinės miškotvarkos projektais, miško sanitarinės būklės įvertinimo, ugdomųjų miško kirtimų tikslingumo įvertinimo dokumentais, detaliesiais planais, kurių sprendiniai numato miško žemės pavertimą kitomis naudmenomis ar kitais teisės aktais⁶².
3. Leidimas įvežti ir naudoti miško dauginamąją medžiagą miškui želdinti. Leidimas išduodamas vadovaujantis Miško dauginamosios medžiagos nuostatais fiziniams ir juridiniams asmenims, kurie atkuria mišką, ruošia miško dauginamąją medžiagą ir / ar ja prekiaujantiems⁶³.

Darbo autorė pastebi, kad minėti leidimai ir mokesčiai sukuria valstybės aplinkos apsaugos reguliavimo mechanizmą, kuris leidžia valstybei kontroliuoti leistinai daromą žalą aplinkai.

Paminėtina, kad Aplinkos apsaugos įstatyme tarp įgyvendinamųjų Europos Sąjungos teisės aktų yra 2004 m. balandžio 21 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti. „Šios direktyvos yra vienas iš reikšmingiausių šio dokumento nuopelnų – buvo atskirta tradicinė žala (iš esmės apimanti turtinę žalą ir žalą sveikatai) ir žala biologinei įvairovei bei taršos sukelta žala (žala aplinkai per se)⁶⁴“.

Taigi, tinkamai ištyrus žalos aplinkai esmę, būtina pabrėžti, kad tarptautinės teisės ir nacionalinės teisės teisės aktų nuostatose nėra suformuluota ir apibrėžta žalos miškui samprata. Darbo autorė tirdama žalos miškui išaiškinimą, aptiko prof. Antano Marcijono ir dr. Indrės Žvaigždinienės pateiktą išaiškinimą: „**žala miškui** – tai tiesiogiai ar netiesiogiai atsiradęs neigiamas miško būklės pokytis, jo funkcijų, turimų savybių, naudingų aplinkai ar žmonėms (visuomenei), pablogėjimas⁶⁵“. Pastebėtina, kad miškų įstatymo normose yra numatyti miško apsaugos uždaviniai, kurių nesilaikant galima padaryti minėtą neigiamą miško būklės pokytį.

---

⁶¹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. D1-1055 „Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašas,“ *Valstybės žinios*, 1-7 (2011). 2 d.

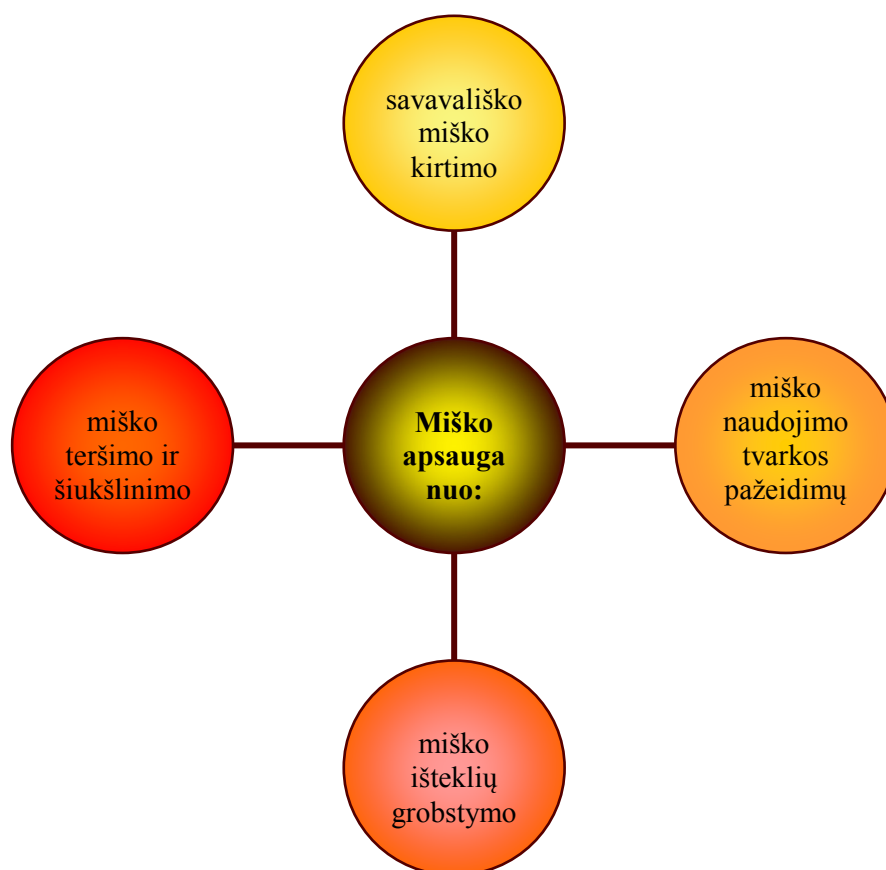
⁶² Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. D1-1055 „Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašas,“ *supra* note 61, 8 d.

⁶³ *Ibid.*, 2 d.

⁶⁴ Indrė Žvaigždinienė, *supra* note 7, p. 99.

⁶⁵ Prof. Dr. Antanas Marcijonas ir Dr. Indrė Žvaigždinienė „Miško savininkų atsakomybė už žalą aplinkai, padarytą neteisėtais kirtimais jiems nuosavybės teise priklausančiame miške: teisinio reguliavimo ir praktinio taikymo problemos Lietuvoje“ *Teisė Mokslo darbai*, 68 (2008), 9.

2 schema “Miško apsaugos uždavinių klasifikacija⁶⁶”

Įvertintina, kad tinkamai suklasifikuoti miško apsaugos uždaviniai teisės aktų leidėjui pateikia aiškius žalos miškui pažeidimus, kuriuos padarę pažeidėjai gali būti patraukti atsakomybėn, atsižvelgiant į padarytos žalos masto dydį.

Taigi, darytina išvada, kad atskleistas miško žalos pobūdis, ūkinės veiklos, darančios žalą miškui ir suklasifikuoti miško apsaugos uždaviniai, įrodo, kad padaryta žala miškui yra esminio ekologinio pusiausvyros garanto sutrikdymas ir nagrinėjant padarytą žalą svarbiausias atsakomybės kriterijus yra tai, kad žalą padaręs asmuo privalės atkurti pirminę miško būklę (atkreiptinas dėmesys į tai, kad ne visais atvejais įmanoma atkurti). Pažymėtina, kad atvejais, kai atkūriama miško būklė yra svarbus tinkamas efektyvumas, kad greitai būtų atlikta. Pavyzdžiui, I Žvaigždinienė savo knygoje pažymėjo, kad „žalos aplinkai ypatumas – visi aplinkos komponentai tarpusavyje yra glaudžiai susiję, todėl padarius žalos vienam neretai kyla neigiamų padarinių ir kitiems⁶⁷“. Vadinasi, tinkamam ir efektyviam žalos miško aplinkai atlyginimui, privalo būti nustatyta padaryta žala, neteisėta veika ir kaltė, kadangi esant kaltam asmeniui taikoma atsakomybė už žalą miškui. Taigi, sekančiame skyriuje bus aptariama atsakomybė už žalą miškui bei analizuojama jos problematika.

⁶⁶ Darbo autorės sudaryta schema, remiantis Lietuvos Respublikos miškų įstatymo reglamentuotomis nuostatomis.

⁶⁷ Indrė Žvaigždinienė, *supra* note 5, 28.

2. ATSAKOMYBĖS UŽ ŽALĄ MIŠKUI SAMPRATA IR RŪŠYS

Pirmiausia, atsakomybės samprata mokslinėje ir teisinėje doktrinoje yra apibūdinama skirtingai. Pavyzdžiui, sinonimų žodyne atsakomybė suprantama kaip „pareiga, įsipareigojimas, pavedimas ir pakaltinamumas⁶⁸“. Taip pat, garsus XVII amžiaus prancūzų dramaturgas Žanas Batistas Moljeras (tikroji pavardė Poklenas) yra pasakęs teisingą sentenciją apie atsakomybę „Mes esame atsakingi ne vien užtai, ką darome, bet ir už tai, ko nedarome⁶⁹“. Šiame skyriuje bus nagrinėjama atsakomybės samprata ir detalios pristatomos atsakomybės už aplinkosauginius pažeidimus sąlygos.

Sutiktina, kad atsakomybės terminas svarbiausia siejamas su asmens pareiga atsakyti už savo veiksmus (veikimą arba neveikimą). Stasys Šedbaras akcentuoja, kad „apie žmogaus atsakomybę galima kalbėti tik jeigu jis veikia laisvai, tai yra, pats pasirenka konkretų savo elgesio variantą, būdą supranta savo veikimo (neveikimo) prasmę ir padarinius⁷⁰“.

Atkreiptinas dėmesys, kad „teisinė atsakomybė apibrėžiama kaip priverstinis teisės normoje nustatytų sankcijų pažeidėjui taikymas, kuris jam sukelia nepageidaujamų moralinių, teisinių, turtinių ir kitokių padarinių⁷¹“. Svarbus faktas, kad teisinės atsakomybės efektyvus taikymas pažeidėjui gali būti veiksminga prevencija kitiems asmenims ir juos sulaikyti nuo netinkamų veiksmų bei kaip tik vykdyti pareigas.

Eduardas Monkevičius ir kiti teisės mokslininkai nurodo, kad „teisinė atsakomybė už aplinkosaugos pažeidimus gali būti taikoma tik esant tam tikroms sąlygoms, o būtent kai yra:

1. nustatytas ir įrodytas aplinkosaugos teisė pažeidimas,
2. priežastinis ryšys tarp pažeidėjo veiksmų (veikimo ar neveikimo) ir jų padarinių,
3. pažeidėjo kaltė, išskyrus įstatymo daromas išimtis⁷²“.

Šios sąlygos nurodo būtent teisinės atsakomybės už aplinkosaugos pažeidimus pagrindus, vadinasi būtina juos išsamiai išanalizuoti.

Eduardas Monkevičius ir kiti teisės mokslininkai pažymi, kad „aplinkosaugos teisės pažeidimas, kaip ir kiekvienas teisės pažeidimas, gali būti apibūdinamas kaip priešingas teisei veikimas ar neveikimas, padaręs nuostolių ar žalą, pažeidęs subjektų teises arba sukėlęs gamtos ištekliams, jų savininkams ar naudotojams, visuomenei ar valstybei kitokių neigiamų padarinių, už kuriuos taikomos įstatyme ar sutartyje numatytos sankcijos⁷³“. Pažeidimu taip pat yra laikomi

⁶⁸ Sinonimų žodynas Sinonimas.lt., žiūrėta 2016 03 20, <http://sinonimas.lt/lt/sinonimai/a/atsakomybe>

⁶⁹ LTvirtove.lt Gyvenimo būdo žurnalas, žiūrėta 2016 03 20, http://www.ltvirtove.lt/mintys.php?autorius=Zanas_Batistas_Moljeras

⁷⁰ Stasys Šedbaras „Administracinė atsakomybė“ (Vilnius: Justitia, 2005), 64.

⁷¹ Eduardas Monkevičius et al., „Aplinkosaugos teisė“ vadovėlis (Vilnius: Justitia, 2011), 295.

⁷² *Ibid.*, p. 296.

⁷³ *Ibid.*, p. 297.

tokie veiksmai kaip aplinkos apsaugos taikymo teisės aktų nevykdymas arba netinkamas vykdymas, už kurį (kuriuos) gali gėsti teisės aktuose numatytos sankcijos. Pagrindiniai aplinkosaugos teisės pažeidimai yra numatyti Aplinkos apsaugos, Miškų, Laukinės augalijos ir kituose įstatymuose: netinkamas gamtos išteklių naudojimas, veikimas arba neveikimas pažeidžiant kitų gamtos išteklių naudotojų teises bei teisėtus interesus, nevykdymas teisėtų reikalavimų įgaliotų aplinkos apsaugos institucijų bei jų pareigūnų, nustatytų teisės aktų teisių ir pareigų nevykdymas ir kiti.

Teisinė atsakomybė taikoma, kai nustatytas priežastinis ryšys, kuris nurodo, kad teisės pažeidimas ir jo padariniai yra konkretaus pažeidėjo veiksmų (veikimo ar neveikimo) rezultatas⁷⁴. Civilinės teisės doktrinoje taip pat yra minimas priežastinio ryšio terminas. Lietuvos Respublikos civilinio kodekso 6.247 straipsnyje yra apibrėžta priežastinio ryšio samprata: „Atlyginami tik tie nuostoliai, kurie susiję su veiksmais (veikimu, neveikimu), nulėmusiais skolininko civilinę atsakomybę tokiu būdu, kad nuostoliai pagal jų ir civilinės atsakomybės prigimtį gali būti laikomi skolininko veiksmų (veikimo, neveikimo) rezultatu⁷⁵“. Teismų praktikoje yra nemažai bylų, kuriose yra nagrinėjamas priežastinio ryšio buvimas. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nutartyje yra pažymėjęs „Veikos ir kilusių padarinių priežastiniam ryšiui konstatuoti būtina nustatyti, kad veika buvo ne tik kilusių padarinių sąlyga, bet ir šių priežastis. Be to, civilinei atsakomybei taikyti neužtenka nustatyti priežastinį ryšį, būtina konstatuoti, kad šis ryšys yra teisiškai reikšmingas“⁷⁶. Kitoje nutartyje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nurodo, kad „pagal teisės doktriną ir formuojamą teismų praktiką priežastinio ryšio nustatymo civilinėje byloje procesą sąlygiškai galima padalyti į du etapus. Pirmame etape, taikant *conditio sine qua non* testą (ekvivalentinio priežastinio ryšio teorija), nustatomas faktinis priežastinis ryšys. Šiame etape sprendžiama, ar žalingi padariniai kyla iš neteisėtų veiksmų, t. y. nustatoma, ar žalingų padarinių būtų atsiradę, jeigu nebūtų buvę neteisėto veiksmo. Antrame etape nustatomas teisinis priežastinis ryšys, kai sprendžiama, ar padariniai teisiškai nėra pernelyg nutolę nuo neteisėto veiksmo (deliktinės atsakomybės ribas siaurianti priežastinio ryšio teorija)⁷⁷“.

Atkreiptina, kad teisės teorija rekomenduoja patį priežastinį ryšį nustatinėti su kaltės buvimu, nes privaloma išsiaiškinti pažeidėją bei jo paties veiksmų sąmoningą įvertinimą. Lietuvių kalbos žodynas pateikia kaltės sąvokos išaiškinimą „**Kaltė** – tai bendriausia prasme nusikaltimas, nusižengimas, nuodėmė, kaltinimas ir atsakomumas⁷⁸“. Teisės teorijos mokslas

⁷⁴ Eduardas Monkevičius et al., *supra* note 72, p. 298.

⁷⁵ „Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas,“ *supra* note 55.

⁷⁶ „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2010,“ prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/117887783299027/3K-3-91/2010>

⁷⁷ „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. gegužės 09 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-214/2012,“ prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/14056103104422/3K-3-214/2012>

⁷⁸ Lietuvių kalbos žodynas – Lietuvių kalbos institutas, žiūrėta 2016 03 20, <http://lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>

pateikia tokią kaltės išaiškinimą: „Kaltės yra pažeidėjo psichinis santykis su savo veika, priešinga teisei – asmens sąmonės ir valios ryšys su daroma veika ir jos pasekmėmis⁷⁹“. Dr. Linas Meškys savo straipsnyje yra nurodęs, kad „tradicinėje kaltės įrodymo privalomumu paremtoje atsakomybės teorijoje kaltė laikoma būtinuoju ir privalomu teisės pažeidimo elementu – asmuo gali būti traukiamas atsakomybėn tik nustačius jo kaltę⁸⁰“. Pagrindiniame Lietuvos įstatyme įtvirtinta nekaltumo prezumpcija bei nurodyta, kad „asmuo laikomas nekaltu, kol jo kaltumas neįrodytas įstatymo nustatyta tvarka ir pripažintas įsiteisėjusiu teismo nuosprendžiu⁸¹“. Kaltės turinys atskleidžiamas ne vien tik kaltininko parodymais, bet kaip jis suvokė bei vertino savo veiksmus, tačiau vertinant ir išorinius (objektyvius) nusikalstamos veikos požymius: kaltininko atliktus veiksmus, jų pobūdį, pastangas, lėmusias aplinkybes tokių veiksmų padarymą, kaltininko siekiamą rezultatą⁸². Taigi, kaltės turinys siejamas su žmogaus charakteristiniais požymiais: moralinėmis nuostatomis, proto elgesio standartais bei psichine būkle.

Pažymėtina, kad Miškų įstatymo VI skyriuje įtvirtinami atsakomybės už šio įstatymo pažeidimus pagrindai ir nurodyta, kad „fiziniai ir juridiniai asmenys, pažeidę šio įstatymo reikalavimus, traukiami atsakomybėn įstatymų nustatyta tvarka⁸³“.

Teisinė atsakomybė gali būti klasifikuojama atsižvelgiant į aplinkosauginių teisės pažeidimų rūšį: administracinė, baudžiamoji ir civilinė atsakomybė.

Apibendrinus, darytina išvada, kad atsakomybė už aplinkosaugos teisės pažeidimus gali būti taikoma tik esant žalai, neteisėtai veikai, veikos priešastiniam ryšiui bei asmens kaltei. Nesant nors vienai ankščiau minėtai sąlygai, atsakomybė negali būti įgyvendinama. Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad atsakomybės įgyvendinimas už žalą miškui išreiškia asmens pareigą atsakyti už aplinkosaugos teisės pažeidimą.

2.1. Civilinė atsakomybė už žalą miškui

Klasikinė civilinė atsakomybė yra grindžiama principine nuostata, kai dėl vieno asmens kaltės yra padaroma žala kitam asmeniui, jo gyvybei, sveikatai, turtui ar kitiems interesams, žala privalo būti atlyginta⁸⁴. Šiame poskyriuje bus pristatoma civilinės atsakomybės samprata ir civilinės atsakomybės reglamentavimas.

---

⁷⁹ Linas Baublys et al. „Teisės teorijos įvadas“ (Vilnius: MES, 2012), 346.

⁸⁰ Linas Meškys, *supra* note 9, p. 78.

⁸¹ Lietuvos Respublikos Konstitucija, *supra* note 31.

⁸² „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. vasario 04 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-19/2014“, prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/77368599707636/2K-19/2014>

⁸³ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas“, *supra* note 27.

⁸⁴ Indrė Žvaigždinienė, *supra* note 6, p. 143.

Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse yra apibrėžta civilinės atsakomybės samprata: “**Civilinė atsakomybė** – tai turtinė prievolė, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius), o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą) ar sumokėti netesybas (baudą, delspinigius)⁸⁵”. Anot dr. Indrės Žvaigždinienės, „analizuojant Civilinio Kodekso įtvirtintą bendrąją civilinės atsakomybės sąvoką civilinę atsakomybę už žalą aplinkai galima būtų apibrėžti kaip turtinę prievolę, kurios viena šalis turi teisę reikalauti atlyginti nuostolius (žalą), atsiradusius dėl aplinkos teisės normų pažeidimų, o kita šalis privalo atlyginti padarytus nuostolius (žalą)⁸⁶“. Civiliniame Kodekse įtvirtinta civilinės atsakomybės samprata, leidžia konstatuoti, kad aplinkos apsaugos komponentas vertinamas kaip nuosavybės objektas - turtas, todėl padaryta žala turėtų būti vertinama kaip turtinio pažeidimo intereso padarinys ir nustatoma pagal ekonominius kriterijus ir atlyginama pinigais⁸⁷.

Darbo autorės įvertinimu, Civiliniame kodekse yra įtvirtintas įstatyminis kaltės nustatymo principas: “Laikoma, kad asmuo kaltas, jeigu atsižvelgiant į prievolės esmę bei kitas aplinkybes jis nebuvo tiek rūpestingas ir apdairus, kiek atitinkamomis sąlygomis buvo būtina⁸⁸”. Civilinė atsakomybė aplinkosaugos srityje taikoma, kai asmenų padaryti aplinkosaugos teisės pažeidimai padaro žalą atsiradimą⁸⁹. Darbo autorė pastebi, kad civilinės atsakomybės pagrindas patraukti asmenį civilinės atsakomybės yra žalos buvimas. Žala civilinės teisės moksle apibūdinama „kaip teisės saugomų asmeninių ir turtinių vertybių sunaikinimas arba pakenkimas neteisėtais veiksmais, sukėlus neigiamų pasekmių, kurias pagal įstatymus galima įvertinti turtine išraiška⁹⁰“. Civilinės atsakomybės taikymo funkcija už aplinkosauginius teisės pažeidimus yra atlyginti neteisėtais veiksmais padarytą žalą aplinkai, kitų fizinių ir juridinių asmenų turtui ir interesams⁹¹. Darbo autorė pritaria Lietuvos Aukščiausiojo Teismo teisėjo Algio Norkūno pastebėjimui, kad „žalos padarymo, sutarties nevykdymo ar jos netinkamo vykdymo faktas sukuria prielaidas svarstymui, jog asmuo kaltas⁹²“. Darytina išvada, kad „asmuo padarė ne viską, ką galėjo, kad neatsirastų žala, ar būtų tinkamai įvykdyta sutartis. Pagal tai, kaip

---

⁸⁵ “Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas,” *supra* note 55, 6.245 str. 1 d.

⁸⁶ Indrė Žvaigždinienė, *supra* note 5, p. 37.

⁸⁷ *Ibid.*

⁸⁸ “Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas,” *op. cit.*, 6.248 str. 3 d.

⁸⁹ Eduardas Monkevičius et al., *supra* note 72, p. 306.

⁹⁰ Dangutė Ambrasienė et al., “*Civilinė teisė. Prievolių teisė: vadovėlis*” (Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004), 191.

⁹¹ Eduardas Monkevičius et al., *op. cit.*, p. 306.

⁹² Algis Norkūnas „*Kaltė kaip civilinės atsakomybės pagrindas*“. *Jurisprudencija Mokslo darbai* 28(20) (2002): 112.

suformuluoti reikalavimai nedaryti žalos ir laikytis sutarčių, darytina išvada, jog žalos nedarymas ir sutarčių laikymasis yra įstatymuose aiškiai įtvirtinta teisinė pareiga⁹³“.

Pažymėtina, kad žalos aplinkai (patirtų nuostolių) atlyginimo dydis yra nustatomas ir apskaičiuojamas remiantis tam teisės aktais (detalesnė aptariama šio darbo trečiajame skyriuje), tačiau atlyginimo dydžiui ir tvarkai yra taikomos Civilinio Kodekso normos. Miško žalos atlyginimo klausimą reglamentuoja Miškų įstatymo 23 straipsnio 2 dalis, kurioje numatyta, kad „pareikšti ieškinius dėl neteisėta veika padarytos žalos turi teisę:

1. miško valdytojai, savininkai ir naudotojai, kurių miškui, turtui ar teisėtiems interesams padaryta žala;
2. valstybiniai miškų pareigūnai, kai žala yra padaroma miškui, kaip aplinkos objektui⁹⁴“.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatuoja, kad „kai žala padaroma aplinkai, Aplinkos ministerijos ir kiti įstatymų įgalioti pareigūnai turi teisę pareikšti ieškinį dėl padarytos žalos aplinkai atlyginimo, tačiau šiuo atveju reikalavimas taikyti civilinę atsakomybę susipina su viešosios teisės normų reguliuojamais teisiniais santykiais, t. y. tokia žala apskaičiuojama ir atlyginama specialiųjų teisės aktų nustatyta tvarka, o CK taikomas tiek, kiek šių santykių nereguliuoja specialieji teisės aktai⁹⁵“. Nagrinėjant asmens pareigą atlyginti nuostolius ir atkurti pažeistos aplinkos būklę, šią pareigą galima sujungti su teismo įpareigojimu asmeniui, numatytu Civiliniu Kodekso 6.281 straipsnio 1 dalyje⁹⁶. Pagal įrodinėjimo taisykles ieškovas, reikšdamas savo teisėtą reikalavimą dėl žalos atlyginimo, privalo įrodyti atsakovo neteisėtus veiksmus, žalos padarymo faktą ir dydį, neteisėtų veiksmų ir žalos padarymo priežastinį ryšį⁹⁷. Kaltės buvimo faktas yra preziumuojamas. Darbo autorės vertinimu, iš šios nuostatos galima padaryti išvadą, kad atsakovas turi įrodyti, kad savo kaltės nebuvimą.

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad „civilinė atsakomybė aplinkosaugos teisės pažeidimus padariusiems asmenims gali būti taikoma kartu su kitomis teisinės atsakomybės rūšimis, t.y. kartu su baudžiamąja arba administracine atsakomybe – asmenį nubaudus administracine sankcija už aplinkosaugos teisės pažeidimą arba patraukus baudžiamojon atsakomybėn, civilinio proceso tvarka galima reikalauti, kad pažeidėjas atlygintų savo neteisėtais veiksmais padarytą

⁹³ *Ibid.*, p. 113.

⁹⁴ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas“, *supra* note 27, 23 str. 2 d.

⁹⁵ „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2015 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-675-219/2015“, prieiga per internetą:

<http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=1163588&nr=3>

⁹⁶ Priteisdamas žalos atlyginimą, teismas, atsižvelgdamas į bylos aplinkybes, įpareigoja atsakingą už žalą asmenį atlyginti ją natūra (pateikti tos pat rūšies ir kokybės daiktą, pataisyti sužalotą daiktą ir pan.) arba visiškai atlyginti padarytus nuostolius.

⁹⁷ Eduardas Monkevičius et al., *supra* note 72, p. 307.

žalą⁹⁸. Pažeidėjas padarytą žalą atlygina pagal Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymais priimtas Fizinų ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio apskaičiavimo metodika Nr. D1-249⁹⁹ ir Žalos aplinkai, sunaikinus ar sužalojus gamtinius kraštovaizdžio kompleksus ir objektus, skaičiavimo metodika Nr. D1-269¹⁰⁰, numatytus įkainius. Pabrėžtina, kad žalos aplinkai atlyginimas yra labai kompliktuotas procesas, nes realiam žalos aplinkai atkūrimui yra reikalingos didelės pastangos, specialios sąlygos ir kiti komponentai, tačiau net ir atkūrus pažeistos aplinkos būklę, žala aplinkai vis tiek liks.

Taigi, darytina išvada, kad esminis civilinės atsakomybės kilimo pagrindas yra žala, kuri pasireiškia negatyviu poveikiu pirmiausia nukentėjusiajam, paskui teisės pažeidėjui, kuris turi atlyginti žalą (įvertintą pinigine suma), padarytą neteisėtais veiksmais. Žalos buvimą faktą ir dydį privalo įrodyti ieškovas, teikdamas ieškinį teismui, o tuo tarpu atsakovas privalo įrodyti kaltės nebuvimo faktą.

2.2. Administracinė atsakomybė už žalą miškui

Administracinės atsakomybės institutas yra daugiausiai taikomas mechanizmas už aplinkos apsaugos teisės pažeidimus, kai pažeidėjas nesilaiko arba netinkamai laikosi nustatytų teisės normų. Šiame poskyriuje bus pateikia administracinės atsakomybės išaiškinimas ir analizuojami administraciniai teisės pažeidimai, kurie padaro žalą miškui.

Administracinė atsakomybė – viena iš teisinės atsakomybės mechanizmo rūšių, kuri reglamentuoja aplinkos apsaugos, gamtos išteklių naudojimo, miško apsaugą. Pažymėtina, kad „administracinė atsakomybė aplinkosaugos srityje - tai savarankiška teisinės atsakomybės rūšis, taikomas kaltiems fiziniams ir juridiniams asmenims, padariusiems administracinius teisės pažeidimus, skiriant jiems ir įgyvendinant įstatymų numatytas sankcijas, kuriomis siekiama užtikrinti aplinkosaugos reikalavimų laikymąsi, kovoti su aplinkosaugos teisės pažeidimais ir garantuoti aplinkosaugos teisės normų privalomumą¹⁰¹“. Darbo autorės įvertinimu, iš administracinės atsakomybės aplinkosaugos srityje pateikto apibrėžimo sąvokų: užtikrinti reikalavimų laikymąsi, kovoti, ir garantuoti, darytina išvada, kad administracinė atsakomybė atlieka tam tikrą teisės pažeidimų prevencinę funkciją.

Pažymėtina, kad administracinių teisės pažeidimų kodeksas yra svarbiausias teisės aktas apibrėžiantis administracinės atsakomybės ribas. Administracinės atsakomybės atsiradimo

⁹⁸ Eduardas Monkevičius et al., *supra* note 72, p. 307.

⁹⁹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymu „Fizinų ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio apskaičiavimo metodika Nr. D1-249“. *TAR*, 2881 (2014).

¹⁰⁰ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 12 d. įsakymu „Žalos aplinkai, sunaikinus ar sužalojus gamtinius kraštovaizdžio kompleksus ir objektus, skaičiavimo metodika Nr. D1-269“, *TAR*, 3057 (2014).

¹⁰¹ Eduardas Monkevičius et al., *op. cit.*, p. 300.

pagrindas yra padarytas administracinės teisės pažeidimas¹⁰². Administracinių teisės pažeidimų kodekse reglamentuota, kad „administraciniu teisės pažeidimu (nusižengimu) laikomas priešingas teisei, kaltas (tyčinis arba neatsargus) veikimas arba neveikimas, kuriuo kėsiamasi į valstybinę arba viešąją tvarką, nuosavybę, piliečių teises ir laisves, į nustatytą valdymo tvarką, už kurį įstatymai numato administracinę atsakomybę¹⁰³“.

Darbo autorė pritaria advokato Alberto Kučinsko suformuluotai nuomonei, kad „administracinis teisės pažeidimas miško apsaugos ir jo išteklių naudojimo srityje – priešingas teisei, kaltas veikimas arba neveikimas, kuriuo kėsiamasi į miško išteklių nuosavybės teisę, miško apsaugos ir jo išteklių naudojimo tvarką ir už kurį numatyta administracinė atsakomybė¹⁰⁴“.

Administracinių teisės pažeidimų kodekse VII skirsnis „Administraciniai teisės pažeidimai aplinkos apsaugos, gamtos išteklių naudojimo, gamtos, istorijos ir kultūros paminklų apsaugos srityje¹⁰⁵“ numato administracinių teisės pažeidimų sąrašą, už kuriuos yra taikoma administracinė atsakomybė.

Administracinę atsakomybę taiko šie subjektai: policijos pareigūnai, aplinkos ministerijos organų pareigūnai, įgalioti organai, teismai ir administracines komisijos, turintys suteiktus įgaliojimus tirti, nagrinėti bylas ir skirti administracines nuobaudas pažeidėjui.

Darbo autorės vertinimu, išsiaiškinus administracinės atsakomybės aplinkosaugos srityje ir administracinį teisės pažeidimo miško apsaugos srityje terminus, būtina konkretizuoti, kokie administraciniai teisės pažeidimai miško apsaugos srityje padaro neigiamą poveikį miškui ir užtraukia administracinę atsakomybę (pateikiama 3 lentelėje).

3 lentelė Žalos miškui pažeidimų analizė

Žalos miškui poveikio forma (pažeidimas)	ATPK	Sankcija
MIŠKO IR / AR JO KOMPONENTŲ KIRTIMAS, NAIKINIMAS IR / AR ŽALOJIMAS		
1.	Savavališkas medžių ir krūmų kirtimas, naikinimas arba žalojimas valstybei nuosavybės teise priklausančioje miško žemėje	62 str. Užtraukia baudą (57 – 17377 eurų) su pažeidimo padarymo įrankių ir priemonių konfiskavimu ar be konfiskavimo.

¹⁰² Albertas Kučinskas, *supra* note 11, p. 9.

¹⁰³ “Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas,” *Vyriausybės žinios*, 1-1, (1985).

¹⁰⁴ Albertas Kučinskas, *op. cit.*, p. 9-10.

¹⁰⁵ “Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas,” *op. cit.*

2.	Savavališkas medžių ir krūmų kirtimas, naikinimas arba žalojimas privačiuose miškuose	62 ¹ str.	Užtraukia baudą (57-17377 eurų) su pažeidimo padarymo įrankių ir priemonių konfiskavimu ar be konfiskavimo ir su iškirstos medienos arba pajamų iš šios veiklos konfiskavimu.
3.	Miško paklotės žalojimas ar ėmimas.	68 str.	Piliečiams užtraukia 14 – 57 eurų baudą, pareigūnams – nuo 43- 115 eurų.
LANKYMOSI MIŠKE TAISYKLIŲ PAŽEIDIMAI			
1.	Kirsti ar kitaip žaloti medžius, krūmus, kitus augalus, ardyti miško paklotę ¹⁰⁶ .	70 str.	Piliečiams užtraukia įspėjimą arba 14 -57 eurų baudą. Pareigūnams 43 – 115 eurų baudą.
2.	Plauti transporto priemonės miške ¹⁰⁷ .		
3.	Teršti ar šiukšlinti mišką ¹⁰⁸ .		
NETEISĖTAS VAŽIAVIMAS PER ŽOLINĘ DANGĄ, MIŠKO PAKLOTE			
1.	Transporto priemonių statymas miške arba važiavimas transporto priemonėmis miškais ten, kur tai daryti draudžiama ¹⁰⁹ .	70 str.	Piliečiams užtraukia baudą 14 – 57 eurų.
2.	Neteisėtas važiavimas per žolinę dangą ar miško paklotę motorinėmis transporto priemonėmis ¹¹⁰ .	78 ¹ str. 1 d.	Piliečiams užtraukia įspėjimą arba baudą 14 – 144 eurų.
3.	Neteisėtas važiavimas per žolinę dangą, miško paklotę motorinėmis transporto priemonėmis,	78 ¹ str. 2 d.	Piliečiams užtraukia baudą 144 – 289 eurų.

¹⁰⁶ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. D1-849 “Lankymosi miške taisyklės,” *Valstybės žinios*, 119-6014 (2013). 15.2. p.

¹⁰⁷ *Ibid.* 15.8 p.

¹⁰⁸ *Ibid.* 15.9 p.

¹⁰⁹ “Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas“, *supra* note 104, 70 str.

¹¹⁰ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. D1-849 “Lankymosi miške taisyklės,” *op. cit.*, 11 p.

	jeigu dėl to žolinė danga ar miško paklotė buvo sužalota ar sunaikinta ¹¹¹ .		
MIŠKŲ PRIEŠGAISRINĖS APSAUGOS TAISYKLIŲ PAŽEIDIMAS			
1.	Priešgaisrinės miškų apsaugos reikalavimų pažeidimas (miško savininkų, naudotojų, lankytojų nevykdymas numatytų reikalavimų)	77 str. 1 d.	Piliečiams užtraukia įspėjimą arba 28 – 57 eurų baudą ir baudą pareigūnams – 86 – 173 eurų.
2.	Miško naikinimas arba žalojimas jį padegant arba nerūpestingai elgiantis su ugnimi, taip pat kitoks priešgaisrinės miškų apsaugos reikalavimų pažeidimas, sukėlęs miško gaisrą arba jo išplitimą ¹¹² .	77 str. 2 d.	Piliečiams užtraukia 579 – 1158 eurų baudą, pareigūnams – 1158 – 2316 eurų baudą.
MIŠKO SANITARINĖS APSAUGOS REIKALAVIMŲ PAŽEIDIMAS			
1.	Miško sanitarinės apsaugos reikalavimų pažeidimas (nesilaikant reikalavimų vykdant kirtimus, kirtavėse ar / ir laikant medieną).	77 ¹ str. 1 d.	Piliečiams užtraukia įspėjimą arba 14 – 28 eurų baudą, pareigūnams – 28 – 57 eurų baudą.
2.	Miško sanitarinės apsaugos reikalavimų pažeidimas, tuo atveju, kai buvo padaryta žala aplinkai (sanitarinių kirtimų padaryta žala miškui)	77 ¹ str. 2 d.	Piliečiams užtraukia 28 – 57 eurų baudą, pareigūnams – 57-115 eurų baudą.

Atlikus teisės analizę, svarbu pažymėti, kad problematika yra administracinės nuobaudos, t.y. baudos paskyrimo objektyvume, kadangi yra didelis baudos sumos paskyrimo skirtumas nuo mažiausios iki didžiausios. Pabrėžtina, kad analizėje pateikti miško pažeidimai teisės pažeidėjui užtraukia tik administracinę atsakomybę.

Administracinė atsakomybės pažeidimai atsiranda, jeigu savo pobūdžiu neužtraukia baudžiamosios atsakomybės¹¹³. Kritikuotina, kad Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas neaiškiai apibrėžia administracinės atsakomybės taikymo ribas, kadangi administracinės atsakomybės atribojimas išreikštas žodžių junginiu „jeigu neužtraukia baudžiamosios atsakomybės“ nėra aiškiai traktuojamas ir nenurodoma konkrečių taikymo

¹¹¹ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. D1-849 „Lankymosi miške taisyklės“, *supra* note 107.

¹¹² „Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas“, *supra* note 104, 77 str. 2 d.

¹¹³ *Ibid.*

kriterijų. Pažymėtina, kad 2017-01-01 įsigalioja Administracinių nusižengimų kodeksas, kurio 5 straipsnio 2 dalyje numatyta papildyta nuostata: „Asmuo už padarytą teisės pažeidimą, atitinkantį šiame kodekse numatyto administracinio nusižengimo požymius, atsako administracine tvarka pagal šį kodeksą, jeigu šis padarytas teisės pažeidimas neužtraukia baudžiamosios atsakomybės¹¹⁴“.

Apibendrinant, administracinė atsakomybė už žalą miškui – tai teisinės atsakomybės institutas, kuris vykdo prevencinę ir nubaudimo funkcijas, kuriomis vadovaujantis yra taikomos sankcijos, numatytos Administracinių teisės pažeidimų kodekse. Subjektai, taikantys administracinę atsakomybę už padarytus miško pažeidimus, kartais patenka į problemišką situaciją, kadangi teisingam nuobaudos paskyrimui, privalo tinkamai įsigilinti į teisės pažeidimą.

2.3. Baudžiamoji atsakomybė už žalą miškui

Pirmiausia, analizuojanti baudžiamąją atsakomybę už aplinkosauginius nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus, svarbu bendruoju požiūriu aptarti baudžiamosios teisės ir baudžiamosios atsakomybės suvokimą. Anot prof. habil. dr. Alfono Vaišvilos, „baudžiamoji teisė – tai sistema teisės normų, kurios skirtos kitų teisės šakų nustatytiems draudimams garantuoti, įtvirtina, valstybės baudžiamosios politikos principus, apibrėžia, kokie veiksmai, pažeidžiantys reguliacinių normų draudimus, laikytini nusikaltimais, kokie yra nusikaltusių patraukimo baudžiamajon atsakomybėn pagrindai ir sąlygos, sankcijų rūšys, kaltės forma ir kita¹¹⁵“. Kalbant apie baudžiamosios atsakomybės sampratą, pastebėtina, kad ją detaliai ištyrė profesorius Romualdas Drakšas, kuris baudžiamosios atsakomybės turinį apibrėžia: „Baudžiamoji atsakomybė – tai nusikalstamos veikos ir ją padariusio, nors dar ir nenustatyto, asmens pasmerkimas valstybės vardu. Šios sampratos turinį sudarytų visos teisinės priemonės ir nusikalstamos veikos teisinės pasekmės, atsirandančios dėl nusikaltimo padarymo, taip pat neigiami padariniai nusikaltusiam asmeniui, atsiradę tiriant neteisėtą veiką, skelbiant apkaltinamąjį nuosprendį ir po tokio nuosprendžio paskelbimo¹¹⁶“.

Pažymėtina, Eduardo Monkevičiaus ir kitų teisės mokslininkų suformuota nuostata, kad „už aplinkos apsaugos įstatymų pažeidimus, kurie **sukėlė sunkių padarinių** aplinkai ar padarė žalą gyvajai gamtai, fiziniams ir juridiniams asmenims taikoma baudžiamoji atsakomybė¹¹⁷“.

Baudžiamąją atsakomybę už aplinkosaugines nusikalstamas veikas (nusikaltimus ir baudžiamuosius nusižengimus) reglamentuoja Baudžiamasis kodeksas. Baudžiamojo Kodekso

¹¹⁴ „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas“, TAR, 11216 (2015).

¹¹⁵ Alfonsas Vaišvila „Teisės teorija“ (Vilnius: Justitia, 2014), 347.

¹¹⁶ Romualdas Drakšas „Baudžiamoji atsakomybė ir jos realizavimo formos“ (Vilnius: Justitia, 2008), 41.

¹¹⁷ Eduardas Monkevičius et al., *supra* note 72, p. 304.

XXXVIII skyrius “Nusikaltimai ir baudžiamieji nusižengimai aplinkai ir žmonių sveikatai” numato nusikalstamų veikų sąrašą (Saugomų teritorijų ar gamtos paveldo objektų sunaikinimas ar suniokojimas, statybą reglamentuojančių teisės aktų reikalavimų pažeidimas, neteisėtas medžiojimas ar žvejojimas arba kitoks laukinės gyvūnijos išteklių naudojimas, neteisėtas miško kirtimas ar pelkių naikinimas¹¹⁸ ir kt.), už kurias yra taikoma baudžiamoji atsakomybė.

Atkreiptina, kad baudžiamoji atsakomybė už žalą miškui, jo ištekliams išskiria sunaikinimo ar sužalojimo dydį, numatytą kietmetriais. Kietmetrio sąvokos išaiškinimą pateikia Visuotinė lietuvių enciklopedija, „**Kietmetis** – medienos tūrio paskaitos vienetas – medienos kiekis, be tarpų užpildantis 1 m³ erdvę. Juo matuojamas medynų, medžių stiebų, rąstų (> 2 m ilgio padarinių, > 3 m malkinių) ir kito medienos sortimento tūris¹¹⁹”.

Darbo autorės vertinimu, nagrinėjant baudžiamosios atsakomybės taikymą už miško išteklių pažeidimus, būtina pateikti šiame darbe trumpą BK 273 str. (Neteisėtas miško kirtimas ar pelkių naikinimas) įvertinimą. Pirmiausia, prieš pradėdant nagrinėti, reikia pažymėti, kad BK 273 str. 1 d. nauja redakcija įsigaliojo nuo 2016-04-01, kuri pakeičia miško sužalojimo dydį: “Tas, kas neturėdamas leidimo iškirto, sunaikino ar sužalojo miško žemėje **daugiau negu 500 kietmetrių medžių** arba nusausino pelkę, baudžiamas viešaisiais darbais arba bauda, arba areštu, arba laisvės atėmimu iki dvejų metų¹²⁰”, iki 2016-04-01 BK galiojusioje redakcijoje buvo numatytas daugiau negu vienas hektaras.

Pagal BK 273 straipsnį pažeidimo objektas yra neteisėtas miško kirtimas, o objektyvioji pusė – miško plotas (daugiau negu 500 kietmetrių medžių), kuri buvo neteisėtai iškiršta ar kitaip sunaikinta. Audrius Zykevičius tinkamai pastebėjo neteisėto miško kirtimo atribojimą, „pagrindinis skirtumas, pagal kurį atribojamas teisėtas miško kirtimas nuo neteisėto yra miško kirtimų valdymo ir kontrolės elementas – leidimas kirsti mišką, kurį išduoda regionų aplinkos apsaugos departamentų valstybiniai miškų kontrolės pareigūnai¹²¹“. Kalbant apie neteisėto miško kirtimo subjektą, reikia pažymėti, kad tai yra asmuo, kuris neturėdamas leidimo iškirto mišką. Reglamentuota mišri kaltės forma neteisėto miško kirtimo veikos subjektyviojoje pusėje, nes BK 273 str. dispozicijoje numatyta skirtingus psichinio santykio su veika ir pavojingomis pasekmėmis elementus (savanaudiški poreikiai, teisės aktais nustatytos tvarkos nesilaikymas ir žala aplinkai bei įstatymų saugomoms vertybėms)¹²².

¹¹⁸ “Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas,” *Valstybės žinios*, 89-2741(2000).

¹¹⁹ Visuotinė lietuvių enciklopedija, (Vilnius: 2006): 33. (Cituota iš: Valstybinė lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų bankas “Ar yra toks terminas „kietmetis“? Kaip jis trumpinamas?”, žiūrėta 2016 03 28, <http://www.vlkk.lt/konsultacijos/7124-kietmetis>)

¹²⁰ “Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas,” *op. cit.*

¹²¹ Audrius Zykevičius “Baudžiamoji ir administracinė atsakomybė už neteisėtą miško kirtimą” Pranešimas konferencijoje „Visuomenės saugumo užtikrinimo aktualijos“, Kaunas 2010 birželio 28 d., 199.

¹²² *Ibid.*, p. 200.

Svarbu atkreipti dėmesį į tai, kad ieškovas turi teisę padarytą neturtinę žalą prisiesti pareikšdamas civilinį ieškinį atsakovui baudžiamojoje byloje.

Darytina išvada, kad baudžiamoji atsakomybė už žalą miškui – tai griežčiausia teisinės atsakomybės rūšis, kuri kyla asmeniui už miško kaip saugomo gamtos objekto pažeidimus, kurie padarė žalą miškui ir sukėlė sunkių padarinių, bei buvo sunaikinta Baudžiamajame kodekse numatyto dydžio medienos kietmerių.

2.4. Administracinės ir baudžiamosios atsakomybės už žalą miškams atribojimo problemos

Kaip jau buvo minėta, ATPK 9 str. 2 d. nuostata nurodo, kad „administracinė atsakomybė už numatytus teisės pažeidimus atsiranda, jeigu savo pobūdžiu šie pažeidimai pagal galiojančius įstatymus neužtraukia baudžiamosios atsakomybės¹²³“. Darbo autorės vertinimu, ši minėta nuostata konkrečiai neįvardija kokiems požymiams esant taikoma administracinė atsakomybė, o kokiems baudžiamoji.

Lietuvos Aukščiausiasis Teimas konstatavo, kad „ATPK 9 straipsnio 2 dalies formalus suvokimas, t. y. aiškinimas taip, kad be veikos pavojingumo vertinimo visais atvejais turėtų būti taikomas BK (taip iš esmės eliminuojant galimybę taikyti ATPK), neatitiktų ATPK 9 straipsnio 2 dalyje suformuluotos nuostatos prasmės¹²⁴“.

Administracinė ir baudžiamoji atsakomybė turi daug panašių elementų, todėl teisiniame reglamentavime susiduriama šių atsakomybių atribojimo problema. Atsižvelgiant į tai, šiame poskyriuje bus siekiama išanalizuoti atsakomybių atribojimo kriterijus, kuriuos pateikia teisės mokslininkai ir teismų praktika.

Pirmiausia, prof. dr. Arvydas Andriuškevičius pastebėjo, kad „administracinė teisė ir baudžiamoji teisė siejasi teisinės atsakomybės institutu, tiksliau, jos taikymo sudėtingumu dėl baudžiamųjų ir administracinių normų konkurencijos¹²⁵“. Anot prof. dr. Arvydo Andriuškevičiaus, nagrinėjant baudžiamųjų ir administracinių normas, būtina atkreipti dėmesį šiuos elementus:

¹²³ „Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas“, *supra* note 104.

¹²⁴ „Lietuvos Aukščiausiasis Teimo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. kovo 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-76/2012,“ prieiga per internetą:

<http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=370975&nr=1>

¹²⁵ Arvydas Andriuškevičius „Administracinės teisės principai ir normų ribos“ (Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004), 110.

1. Konkuruojančių BK ir ATPK normų dispozicijos būna pateiktos taip, kad jų tekstai nežymiai skiriasi¹²⁶. Darbo autorės vertinimu, tik profesionalus teisininkas gali tinkamai išanalizuoti minėtų skirtumų esmę ir taikyti atsakomybę.
2. Kai kurių dispozicijų BK ir ATPK normų skirtumai neleidžia tinkamai nuspręsti, atsakomybės rūšies pasirinkimui¹²⁷. Darbo autorės pastebėjimu, tokiu atveju įstatymų leidėjas turi tinkamai koreguoti įstatymus.

Pažymėtina, kad Stasys Šedbaras savo knygoje¹²⁸ detalai išryškino administracinės ir baudžiamosios teisės taikymo skirtumus pagal tam tikrus objektus:

1. **Atsakomybės taikymo pagrindas.** Darbo autorė pabrėžia, kad administracinę atsakomybę taiko asmeniui, padariusiam administracinį teisės pažeidimą, vadovaujantis ATPK, o baudžiamąją – asmeniui, padariusiam nusikalstamą veiką, vadovaujantis BK.
2. **Atsakomybę taikantys subjektai.** Akcentuotina, kad administracinę atsakomybę taiko policijos pareigūnai, aplinkos ministerijos organų pareigūnai, įgalioti organai, teismai ir administracines komisijos, o baudžiamąją – tik teismai.
3. **Atsakomybės taikymo padarinius.** Darbo autorė įvertina šiuos padarinius kadangi administracinė atsakomybė sukelia baustumą, o baudžiamoji – teistumą, kuris sukelia tam tikrus neigiamus padarinius.
4. **Atsakomybės subjektai.** BK numatyta daugiau asmenų patraukiamų baudžiamojon atsakomybėn (pvz. juridinis asmuo).
5. **Taikymo procesinė tvarka.** Sutiktina, tai kad, administracinės atsakomybės taikymas yra greitesnis, nes policijos pareigūnas gali surašyti pažeidėjui administracinį teisės pažeidimo protokolą pažeidimo vietoje, o baudžiamosios atsakomybės taikymas užtrunka ilgiau laiko, kol teismą pasiekia visa, išnagrinėta medžiaga.

Tikslingas pastebėjimas prof. Audriaus Bakavecko, kad „vertinant teisinio reguliavimo prasme tiek administracinė, tiek baudžiamoji teisė visuomeniniams santykiams reguliuoti naudoja tą patį metodą (draudimą), t.y. sutampa vienas teisinio reguliavimo metodas¹²⁹“.

Prof. dr. Albertas Čaplinskas, Antanas Dapšys ir Jonas Misiūnas pateikia, kad „baudžiamosios teisės teorijoje nurodoma, kad atskiriant nusikaltimus nuo kitų teisės pažeidimų, reikėtų remtis trimis pagrindiniais kriterijais: pavojingumo laipsniu ir pobūdžiu, priešingumu

---

¹²⁶ *Ibid.*, p. 215.

¹²⁷ *Ibid.*

¹²⁸ Stasys Šedbaras, *supra* note 71, p. 74-75.

¹²⁹ Audrius Bakaveckas „*Administracinė teisė: teorija ir praktika*“ I dalis (Vilnius: MES, 2012), 184.

teisei, sukeliomomis teisinėmis pasekmėmis¹³⁰“. Tiksliai Lietuvos Aukščiausias Teismas pažymėjo, kad „Pagrindinis vaidmuo tenka objektyviesiems požymiams, t. y. padarytos veikos pobūdžiui, padariniams, vietai, laikui ir kitoms aplinkybėms. Taip pat reikšmingi ir subjektyvūs požymiai – kaltė, tikslas, motyvai. Nusikalstamos veikos pavojingumas apibūdinamas pavojingumo pobūdžiu ir pavojingumo laipsniu. Pavojingumo pobūdis yra kokybinė nusikalstamos veikos charakteristika, o pavojingumo laipsnis išreiškia kiekybinę nusikalstamos veikos charakteristiką. Tai reiškia, kad pavojingumo pobūdis rodo, koks yra pavojingumas (jo turinys), o pavojingumo laipsnis parodo, kokio dydžio yra šis pavojingumas. Pavojingumo laipsnį lemia daugelis faktorių, tai ir nusikalstamos veikos padarymo būdas, motyvai, tikslai bei kitos aplinkybės¹³¹“.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas pažymėjo, kad „atribojant administracinę ir baudžiamąją atsakomybę, laikoma, kad veika gali būti pripažįstama nusikalstama, jei dėl jos intensyvumo, trukmės ar kitų požymių ji yra pavojingesnė nei administracinis teisės pažeidimas (kasacinės nutartys Nr. 2K-505/2010, 2K-324/2013)¹³²“.

Pastebėtina, kad „Europos Žmogaus Teisių Teismas savo sprendimuose (pvz., 1998 m. rugsėjo 2 d. sprendimas *Lauko prieš Slovakiją*, 2002 m. liepos 23 d. sprendimas *Janosevic prieš Švediją ir kt.*) nurodė kriterijus, pagal kuriuos teisės pažeidimas kvalifikuojamas kaip baudžiamasis Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos prasme:

1. teisės pažeidimą apibrėžiantis tekstas valstybės teisinėje sistemoje priklauso baudžiamajai teisei;
2. teisės pažeidimo pobūdis;
3. bausmės, kuri grėšė asmeniui, pobūdis ir griežtumo laipsnis.

Šie kriterijai nustatyti Europos Žmogaus Teisių Teismo byloje, kuriose kilo santykio tarp administracinės ir baudžiamosios atsakomybės (kaip viena kitai artimų teisinės atsakomybės rūšių) klausimas¹³³“.

Advokatas Albertas Kučinskas pastebėjo, kad „administracinės ir baudžiamosios atsakomybės skiriamasis požymis gali būti žalos gamtai požymio buvimas ir jos dydis¹³⁴“.

---

¹³⁰ Prof. dr. Albertas Čaplinskas, Antanas Dapšys ir Jonas Misiūnas „*Baudžiamosios ir administracinės atsakomybės atribojimo teorinės problemos*“ Teisės problemos 4 (46) (2004), 61-62.

¹³¹ „Lietuvos Aukščiausiasis Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. kovo 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-76/2012,“ prieiga per internetą:

<http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=370975&nr=1>

¹³² „Lietuvos Aukščiausiasis Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. vasario 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-85/2014,“ prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=803949&nr=1>

¹³³ „Lietuvos Aukščiausiasis Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. balandžio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-232/2012,“ prieiga per internetą:

<http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=376019&nr=2>

¹³⁴ Albertas Kučinskas, *supra* note 11, p. 18.

Padarinių sunkumas tarytum atriboja veikas ir savaime išsprendžia klausimą, kokios rūšies atsakomybė turi būti taikytina¹³⁵.

Prof. dr. Albertas Čaplinskas, Antanas Dapšys ir Jonas Misiūnas nurodo, kad „baudžiamoji ir administracinė atsakomybė įstatymuose atribojama pagal nusikaltimo dalyką, t.y. pagal materialios vertybės, dėl kurios padaroma veika, kiekybinius bei kai kuriuos kokybinius skirtumus. Galiojančiuose įstatymuose baudžiamoji ir administracinė atsakomybė dažniausiai aiškiau atribota pagal veikos kiekybinius požymius, ypač pagal padarinių dydį, sunkumą, apimtį, bet ne visada pakankamai aiškiai – pagal kokybinius (rūšinius) ypatumus¹³⁶“.

Lietuvos Aukščiausiasis Teismas yra išaiškinęs, „kad tokiais atvejais, kai už analogišką veiką numatyta ir baudžiamoji, ir administracinė atsakomybė, sprendžiant teisinės atsakomybės rūšies nustatymo klausimus, pirmiausia svarstomi nusikalstamos veikos sudėties bei baudžiamosios atsakomybės klausimai, ir tik po to, padarius išvadą, kad veikos pavojingumas nesiekia tokio laipsnio, kuris daro veiką nusikalstamą, svarstomi administracinės atsakomybės klausimai¹³⁷“.

Darbo autorės manymu, tikslinga pateikti ATPK 62⁽¹⁾ ir BK 273 atribojimo pavyzdį, pagal padarytos žalos dydį:

1. ATPK 62⁽¹⁾ straipsnis (Savavališkas medžių ir krūmų kirtimas, naikinimas arba žalojimas privačiuose miškuose) numato ir asmuo yra patraukiamas administracinėn atsakomybėn, kai iškertama, sunaikinama ar sužalojama:
  - iki dešimties kietmetrių medžių ar krūmų,
  - nuo dešimties iki vieno šimto kietmetrių medžių ar krūmų,
  - nuo trijų šimtų iki penkių šimtų kietmetrių medžių ar krūmų.
2. BK 273 straipsnis (Neteisėtas miško kirtimas ar pelkių naikinimas) numato ir asmuo yra patraukiamas baudžiamojon atsakomybėn, kai asmuo neturėjo leidimo, sunaikino ar sužalojo miško žemėje:
  - daugiau negu 500 kietmetrių medžių arba nusausino pelkę.

Darbo autorė pastebi, kad atribojant administracinę ir baudžiamąją atsakomybę už miško, jo išteklių pažeidimus būtina įvertinti pažeidimo intensyvumo dydį, kuris yra esminis atribojimo elementas.

Taigi, apibendrinant, administracinę ir baudžiamąją atsakomybę atriboti būtina, kadangi miško, jo išteklių pažeidimų normų dispozicijos tekstai yra panašaus pobūdžio, naudojamas tas pats draudimo metodas. Minėtą atribojimo problemą nagrinėja tiek teisės mokslininkai, tiek

¹³⁵ Prof. dr. Albertas Čaplinskas, Antanas Dapšys ir Jonas Misiūnas, *supra* note 131, p. 70.

¹³⁶ Prof. dr. Albertas Čaplinskas, Antanas Dapšys ir Jonas Misiūnas, *supra* note 131, p. 71.

¹³⁷ „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. sausio 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-96/2014,“ prieiga per internetą:

<http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=798956&nr=1>

teismai taikydami praktikoje, išskirdami šiuos elementus: pavojingumo laipsnį ir pavojingumo dydį, bet svarbiausiu elementu laiko pažeidimo intensyvumo dydį.

2.5. Atsakomybės taikymo problematika už žalą miškams

Vienas iš pagrindis aplinkosauginių siekių yra išsaugoti mišką ateities kartoms, tuo pagrindu teisėkūra naudodamasi teisės aktų pagalba reglamentuoja miško apsaugą ir išsaugojimą. Atsakomybės mechanizmas pradeda funkcionuoti, kai pažeidėjas nesilaiko reglamentuotų teisės normų. Atkreiptina, kad įstatymiškai reglamentuotos teisės normos nesuteikia sėkmingo garanto, kad jos bus tinkamai įgyvendinamos. Šiame poskyriuje bus tiriamos atsakomybės už žalą miškams taikymo problemos, formuluojamos teismų praktikoje.

Darbo autorė pastebi, kad viena iš pagrindinių atsakomybės taikymo problemų už žalą miškams yra atsakomybės subjektų identifikavimas.

Pastebėtina, kad atsakomybės subjektų identifikavimo problemą pateikia miško savininko atsakomybė neteisėtai (be leidimo) iškirtus savo miško plotą, padedant miško kirtėjams, kurių nurodo Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2011 m. rugsėjo 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-380/2011. Minėtoje byloje Lietuvos Aukščiausiasis Teismas nusprendė, kad „Pirmosios instancijos teismo nuosprendžiu nustatyta, kad P. K., plynam miško kirtimui neturėdamas leidimo iš regiono aplinkos apsaugos departamento, savo miške kitiems asmenims, neįspėjęs jų, kad negalima kirsti plynai, leido kirsti medžius, kurie plynu kirtimu iškirto didesnę negu vieno hektaro miško plotą. Teismas atsižvelgęs į nustatytas aplinkybes – P. K. kitiems asmenims leido kirsti savo mišką nenurodęs tikslų kertamo ploto ribų, neaptaręs kertamos medienos kiekio padarė išvadą, kad jis šį nusikaltimą padarė netiesiogine tyčia. Ši teismo išvada yra teisinga, nes nustatytos aplinkybės patvirtina, kad P. K. kitiems asmenims leido kirsti savo mišką nenurodęs tikslų kertamų plotų ribų, neaptaręs kertamos medienos kiekio bei neįspėjęs jų, kad negalima kirsti plynai, bei nekontroliuodamas miško kirtėjų (tokia miško savininko pareiga nustatyta Privačių miškų tvarkymo ir naudojimo nuostatų 31.1 punkte) suvokė, kad gali būti iškirstas didesnis negu vieno hektaro miško plotas plynai ir tai numatė, ir nors tokių padarinių nenorėjo, bet sąmoningai leido jiems atsirasti¹³⁸“. Miško savininko atsakomybė yra tinkamai apibrėžta teisės aktuose, kuriuose nurodyta: Miškų įstatymo 9 str. 6 d. norma, nurodo, kad „Draudžiama atlikti kirtimus ir naudoti kitus miško išteklius negavus nustatyta tvarka išduoto leidimo, kai pagal galiojančius teisės aktus toks

---

¹³⁸ „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2011 m. rugsėjo 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-380/2011,“ prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=225920&nr=5>

leidimas reikalingas¹³⁹“. Taigi, iš pateiktos normos suvokiama, kad miško savininkas privalo turėti leidimą miškui kirtimui, kitaip jis bus patrauktas atsakomybėn. Leidimo kirsti mišką išdavimo tvarką reglamentuoja leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašas¹⁴⁰. Pagrindinė problema taikant atsakomybę yra tik miško savininko patraukimas atsakomybėn už savininko pareigų nevykdymą, o darbo autorės vertinimu, už neteisėtą miško kirtimą privalo atsakyti ir miško kirtėjai, kurie netinkamai ir aplaidžiai atliko savo darbą. Kadangi, vien savininko žodinio leidimo kirsti mišką nepakanka, darbo autorės manymu reikalingas detalus išsiaiškinimas miško kirtimui bei tikslinga ir siūlytina, miško kirtėjams duoti leidimo kirsti mišką kopiją, kurioje nurodyta miško kirtimo ribos ir kiti svarbūs aspektai. Pabrėžtina, jei miško savininkas nepateiktų leidimo kopijos miško kirtėjams, šiems asmenims būtų įtartina, ar miško savininkas tikrai turi teisę miško kirtimui ir tokiu būdu užkirstų kelią neteisėtam miško naikinimui.

Paminėtinas atvejis, kai žalą privačiuose miškuose padaro kiti asmenys, – juos nustatyti gali būti ypatingai problemiška. Kai atsakomybėn trauktinas asmuo nebus nustatytas, padarytos žalos aplinkai, taip pat miškų savininkų, valdytojų ir naudotojų turtui bei interesams niekas neatlygins. Atkreiptina, kad vadovaujantis Miškų įstatymo 15 straipsnio 2 dalimi, miško valdytojams, savininkams ir naudotojams išliks pareiga savo lėšomis atkurti iškirštą mišką¹⁴¹. Pagrindinė problema kyla, kad miško savininkui patyrusiam žalą, reikės savo lėšomis atkurti mišką per įstatymų nustatytą terminą, o tuo atveju, jei neatkurtų miško jam kiltų atsakomybė įstatymų nustatyta tvarka. Vadinasi, miško savininkas tarsi nukentėjęs, bet tuo pačiu ir „baudžiamas“ dėl reglamentuoto miško atkūrimo savo lėšomis. Pabrėžtina, kad tinkamam miško atkūrimui prireiks nemažai laiko, lėšų, o įvertinant miško socialinę, ekologinę ir kitokią reikšmę aplinkai, žala, net atkūrus iškirštą mišką, padaryta žala miškui vis tiek liks.

Svarbu pažymėti, juridinio asmens atsakomybės taikymo specifiškumą už padarytą žalą miškui. Aplinkos apsaugos įstatymo nuotatose yra numatyta, kad „ūkio subjektams taikoma civilinė atsakomybė, neatsižvelgiant į jų kaltę, už bet kokią žalą aplinkai arba realią jos grėsmę, atsiradusią dėl jų ūkinės veiklos, išskyrus šiame įstatyme numatytus atvejus¹⁴²“. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas formuodamas praktiką išaiškino, „kad nurodyto įstatymo nustatyta griežtoji atsakomybė (atsakomybė be kaltės) už žalą, padarytą bet kokia ūkine veikla, aplinkai, atsižvelgiant į įstatyme nurodytas išimtis. Tai reiškia, kad civilinei atsakomybei už aplinkai padarytą žalą taikyti turi būti nustatytos trys civilinės atsakomybės sąlygos: neteisėti veiksmai,

---

¹³⁹ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,“ *supra* note 27, 9 str. 6 d.

¹⁴⁰ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. D1-1055 „Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašas,“ *supra* note 61.

¹⁴¹ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,“ *supra* note 27, 15 str. 2 d.

¹⁴² „Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas,“ *supra* note 44, 34 str. 2 d.

žala ir priežastinis neteisėtų veiksmų bei žalos ryšys¹⁴³. Darbo autorė tirdama juridinio asmens atsakomybę pastebėjo, kad juridinio asmens atsakomybės taikymo bylose atsakovu patraukiamas juridinis asmuo, o tam tikrais atvejais trečiuoju asmeniu juridinio asmens direktorius, veikiantis pagal juridinio asmens įstatus¹⁴⁴. Atkreiptina, kad Kauno apygardos teismas savo nutartyje nurodė, kad “nėra pagrindo S. L. laikyti atsakovu šioje byloje, kadangi ieškinio dalykas siejamas su sudaryta rašytine biržės pirkimo-pardavimo sutartimi, kurios šalys buvo J. J. ir UAB „Dzūkijos miškas“, veikiantis S. L. vardu. Vadovo atsakomybė kyla tik konkrečiais įstatymo numatytais atvejais, o šioje byloje aplinkybės dėl bendrovės vadovo nėra pagrįstos ir įrodytos¹⁴⁵”. Problemiška, kai Aplinkos apsaugos ir Miškų įstatymuose nėra detalizuota būtent įmonės vadovo atsakomybės kilimo pagrindai, kadangi darbo autorės vertinimu, įmonė kartu su vadovu (vadovui suteikti įgaliojimai suteikia teisę vykdyti įmonės veiklą) turėtų solidariai atsakyti už padarytą žalą.

Darbo autorė pastebi, miško vagysčių specifiškumą ir jų taikymo problematiką. Miško vagysčių specifika pasireiškia, kad miško vagysčių yra įvairus „spektras“, t. y. vagiama nukirsta mediena, neteisėtai kertamas svetimas stačias miškas, o nukirsta mediena pasisavinama arba parduodama¹⁴⁶. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas konstatuoja, kad „medienos stačiojo miško pavidalu fiziškai užvaldyti (pagrobt) neįmanoma - prieš vagystę miškas turi būti iškirstas. Neteisėtas miško iškirtimas, turint tikslą pasisavinti medieną, gali būti vertinamas kaip parengiamieji veiksmai, kuriais sudaromos sąlygos vagystei įvykdyti, tačiau tokie veiksmai nelaikytini turto pagrobimu. Dėl to stačias miškas neatitinka ir turto, kaip vagystės dalyko vieno iš požymių – jo atskirtumo nuo gamtinės aplinkos. Neteisėtas miško iškirtimas gali atitikti kitos nusikalstamos veikos ar administracinio teisės pažeidimo požymius¹⁴⁷“. Šiuo atveju, pagrindinė problema taikant atsakomybę yra medžių iškirtimo fakto būtinybė, kuri traktuojama kaip vagystės būtinojo įvykdymo požymis. Darbo autorė nagrinėdama atsakomybės taikymą už žalą miškams ištyrė specifinį atsakomybės taikymą už nudžiūvusius ir išvirtusius medžius. Pagal šiuo metu galiojančią teisinę reguliavimą, atsakomybė už žalą miškui gali būti taikoma ne tik už nepažeistus ir sveikus medžius, bet ir nudžiūvusius, ir išvirtusius. Šiuo atveju, svarbus kriterijus taikant atsakomybę yra tinkamas teisinės atsakomybės atribojimas (teisinių normų: ATPK 69

¹⁴³ “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-61/2014,” prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/6057195290485/3K-3-61/2014>

¹⁴⁴ „Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-328-260/2011,“ prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/193792?nr=1>

¹⁴⁵ “Kauno apygardos teismas Civilinių bylų skyriaus 2015 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1979-264/2015,“ prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/1154872?nr=1>

¹⁴⁶ „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-585-677/2010,“ prieiga per internetą:

<http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=1163767&nr=1>

¹⁴⁷ „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. gegužės 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-254/2010,“ prieiga per internetą:

<http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=160972&nr=9>

str., BK 270 str. ir BK 178 str. atribojimas). Lietuvos Aukščiausias Teismas nurodė, kad „pagrobtos turto vertė nustatoma remiantis daikto rinkos verte vagystės padarymo metu, todėl tai ir yra pagrindinis kriterijus, lemiantis pagrobtos medienos vertės nustatymo pagrįstumą (kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-254/2010). Nagrinėjamu atveju nuteistasis A. K. iš svetimo miško pagrobė nudžiūvusius ir išvirtusius uosius, prieš tai juos supjaustęs kaladėmis. Kadangi pagrobtos medienos vertė gerokai viršija 3 MGL dydžio sumą, A. K. veika negali būti kvalifikuojama kaip administracinės teisės pažeidimas pagal ATPK 69 straipsnį, kuriame nustatyta atsakomybė už išlaužų, išvartų ir nukirstų medžių pasisavinimą. Taip pat padaryta veika neatitinka ir BK 270 straipsnio 1 dalies sudėties, nes šiame straipsnyje baudžiamoji atsakomybė nustatyta tam, kas pažeidė teisės aktų nustatytas aplinkos apsaugos arba gamtos išteklių naudojimo, arba statinių, kuriuose naudojamos ar saugomos pavojingos medžiagos arba kuriuose yra potencialiai pavojingų įrenginių ar atliekami potencialiai pavojingi darbai, priežiūros ar naudojimo taisyklės, jeigu tai sukėlė pavojų žmogaus gyvybei ar sveikatai arba dėl to galėjo būti padaryta didelės žalos orui, žemei, vandeniui, gyvūnams ar augalams ar atsirasti kitų sunkių padarinių aplinkai. Nusikalstama veika teisingai kvalifikuota kaip baigtas nusikaltimas, nes dalį svetimo turto (10 uosiu) A. K. jau buvo pagrobęs (kasacinė nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-83/2009)¹⁴⁸. Šioje byloje nuteistasis buvo pripažintas kaltu pagal BK 178 straipsnio 1 dalį. Darbo autorės manymu, taikymo problematika sprendžiama atsižvelgiant į svarius kriterijus: pagrobtos medienos dydžio sumą, kuri atriboja atsakomybių taikymo klausimą, analizuojama BK numatytų straipsnio sudėčių atitikimai bei tiriamas nusikalstamos veikos baigtumo požymis. Darbo autorė pastebi, kad atsakomybės taikymas už nudžiūvusius ir išvirtusius medžius yra problemiškas, nes realios žalos miškui faktas (nukirtimas, sužalojimas ir/ar naikinimas) nekonstatuojamas, todėl atsakomybės taikymas turėtų būti „švelnesnis“, kadangi skiriasi žalos miškui dydis, kai miškas yra iškertamas. Darbo autorės vertinimu, kyla teisės aktų nesuderinamumas, kai nėra tinkamai sukonkretintas turto vertės nustatymo reglamentavimą už nudžiūvusius, išvirtusius ir menkaverčius medžius, nes asmuo, kuris yra padaręs tokio pobūdžio nusikaltimą, tarytum yra baudžiamas per griežtai nei tas asmuo, kuris plynu kirtimu padarė žalą aplinkai.

Taigi, iš tirtų atsakomybės taikymo už žalą miškams problemų, galima apibendrinti: atsakomybės subjekto identifikavimo problema - miško savininko atsakomybė už neteisėtai iškirstą mišką, tačiau atsakomybės instituto netaikymas miško kirtėjams, kurių nusikalstama veika turėtų būti klasifikuojama kaip bendrininkavimas kartu su miško savininku; analizuojant atsakomybės subjekto neidentifikavimo problemą, iškyla probleminis klausimas: „Ar sąžininga

---

¹⁴⁸ „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-585-677/2010,“ prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=1163767&nr=1>

ir teisinga teisinėmis normomis nustatyti prievolę nukentėjusiam miško savininkui įpareigoti investuoti savo lėšas į miško atkūrimą, įvertinant tą faktą, kad miško savininkas yra patyręs žalą?"; problemiškas atvejis, kai pagrindiniuose aplinkos apsaugos, miškų teisiniuose aktuose nėra konkrečiai įvardyti įmonės vadovo atsakomybės kilimo pagrindai, kadangi vadovui suteikti įgaliojimai suteikia teisę vykdyti įmonės veiklą, tuo pagrindu tiek įmonė, tiek jos vadovas turėtų solidariai atsakyti už padarytą žalą; miško vagystės specifiškumas pasireiškia, kad miškas vagiama kaip nukirstos medienos objektas, neteisėtai kertamas svetimas stačias miškas, o nukirsta mediena realizuojama pasisavinant ar parduodant kitiems asmenims; atsakomybės taikymo už pažeistus (nudžiūvusius ir / ar išvirtusius) medžius problema - reali padaryta žala miškui (nukirtimas, sužalojimas ir/ar naikinimas) nėra konstatuojama, iškyla konfliktinė vertės apskaičiavimo už nudžiūvusius ir išvirtusius medžius reglamentavimo situacija, kadangi atsakomybės taikymas turėtų būti „švelnesnis“, kadangi skiriasi žalos miškui dydis, kai miškas yra iškertamas.

3. ŽALOS MIŠKUI ATLYGINIMAS

3.1. Žalos miškui fakto nustatymas

Miško žalos atlyginimas yra būtinas faktorius norint atkurti įvertintą miško teikiamą ekologinę, ekonominę bei socialinę naudą. Žalos miškui atlyginimo svarbiausi aspektai yra būtent tikslus fakto nustatymas ir konkretus žalos apskaičiavimas, kuris yra išreikštas tikslia patirtų nuostolių suma. Šiame poskyriuje bus pateikiama žalos miškui fakto nustatymo kriterijai.

Europos Parlamento ir Tarybos Direktyvoje 2004/35/EB dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti) nurodyta, kad „norint veiksmingai taikyti atsakomybės mechanizmą, turi būti nustatytas vienas arba keli teršėjai, žala turėtų būti konkreti ir apskaičiuojama, ir turėtų būti nustatytas priežastinis ryšys tarp žalos ir nustatyto teršėjo arba teršėjų¹⁴⁹“. Atkreiptinas dėmesys į tai, kad žalos aplinkai apskaičiavimui būtinas veiksnys nustatyta konkreti žala. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas formuoja tokią teismų praktiką, kad „žalos dydis, kaip ir žalos faktas, nepreziumuojamas ir turi būti įrodytas, tačiau kai žala padaroma sudėtingiems pagal savo pobūdį objektams, tarp jų ir aplinkai, nustatomas pagal kompetentingų institucijų parengtas žalos apskaičiavimo metodikas, kurios taikytinos atsižvelgiant į Konstitucijos nuostatas, CK 1.5 straipsnyje įtvirtintus protingumo, teisingumo, sąžiningumo principus, kitas CK bei kitų teisės aktų nuostatas¹⁵⁰“.

Pastebėtina, tai, kad lemiamas faktorius žalos aplinkai yra padarytos žalos dydžio nustatymas, kadangi atsižvelgiant į žalos dydį yra taikoma atsakomybė – švelnesnė arba griežtesnė. Žalos aplinkai suskirstymas galimas atsižvelgiant į padarytos žalos dydį: mažareikšmė žala arba didelė žala aplinkai.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo nuostata nurodo, kad “žala aplinkai ir kiti nuostoliai gali būti pripažinti kaip mažareikšmė žala ir neišieškomi, jeigu žala aplinkai yra nedidelė ir jos išieškojimo išlaidos didesnės už išieškomą sumą¹⁵¹“. Lietuvos Respublikos aplinkos ministras priima Žalos aplinkai ir kitų nuostolių pripažinimo mažareikšme žala tvarkos aprašą, kuriame „nustato sąlygas, kurioms esant žala aplinkai ir (ar) kiti nuostoliai gali būti pripažinti mažareikšme žala, aplinkos apsaugos valstybinės kontrolės pareigūnų ir (ar) valstybės tarnautojų, valstybinių miškų pareigūnų ir (ar) valstybės tarnautojų, ir (ar) darbuotojų, valstybinių saugomų teritorijų pareigūnų ir (ar) valstybės tarnautojų veiksmus, dėl

---

¹⁴⁹ Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2004/35/EB 2004 m. balandžio 21 d. dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti), *supra* note 45.

¹⁵⁰ “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-61/2014,” prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/6057195290485/3K-3-61/2014>

¹⁵¹ “Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas,” *supra* note 44, 33 str. 3 d.

mažareikšmės žalos nustatymo ir jų atlikimo tvarką^{152c}. Aplinkos ministras savo įsakymu¹⁵³ 2016 metams patvirtino mažareikšmės žalos išieškojimo išlaidų dydį atitinkantį 50 eurų.

Kalbant apie didelės žalos požymius, dr. Tomas Girdenis savo straipsnyje tinkamai pažymėjo, kad „didelė žala yra vertinamoji kategorija ir jos įvertinimas paliktas teismo nuožiūrai^{154c}. Lietuvos Aukščiausiasis Teismas savo praktikoje yra pažymėjęs: „Turtinė žala laikytina didele, kai ji viršija 250 MGL dydžio sumą. Įstatymas nepateikia universalių kriterijų didelės žalos mastui nustatyti, todėl kiekvienu konkrečiu atveju apie jos dydį sprendžia teismas, atsižvelgdamas į konkrečias bylos aplinkybes: kokio pobūdžio, kokiais teisės aktais pažeidžiami ginami interesai, nukentėjusiųjų skaičių, jų vertinimą pareigūno padarytos veikos, nusikalstamos veikos trukmę, kaltininko einamų pareigų svarbą, rezonansą visuomenėje dėl padarytos veikos ir įtaką valstybės tarnautojo ir valstybės institucijos autoritetui ir pan¹⁵⁵”.

Darbo autorės vertinimu, žalos aplinkai atsiradimo faktas privalo būti įrodytas, nes teismas nagrinėdamas bylą negali remtis preliminariais faktais ar išvadomis.

Žalos fakto nustatymui yra būdingos tam tikros sąlygos, kurias Lietuvos Aukščiausiasis Teismas dėl žalos aplinkai fakto išaiškino, kad, „sprendžiant klausimą, ar yra padaryta žala aplinkai, būtina nustatyti vieną iš šių elementų:

1. neigiamą gamtos elementų pokytį arba
2. šių elementų funkcijų, turimų savybių, naudingų aplinkai ar žmonėms, pablogėjimą^{156c}.

Darbo autorės nuomone, žalos miškui neigiamą elementų pokytį galima apibrėžti kaip medžių naikinimą, žalojimą, kirtimą, miško žemės žalojimą ir kt. Pažymėtina, kad miškas yra sudėtingas gamtos darinys, kurio vieno elemento išnykimas daro neigiamą poveikį kitam.

Darbo autorė tirdama žalos miškui nustatymo klausimą pastebėjo, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas baudžiamojoje byloje Nr. 2K-254/2010, pastebėjo netinkamą „apeliacinės instancijos teismas netinkamai nustatė iškirstos bei pagrobtos ąžuolo medienos vertę ir dėl to neteisingai apskaičiavo padarytos žalos aplinkai (dėl neteisėto ąžuolų iškirtimo suniokojant draustinį, esantį (*duomenys neskelbtini*) kaime) bei turtinės žalos Kaišiadorių miškų urėdijai (dėl ąžuolo medienos vagystės) dydį. Apeliacinės instancijos teismo išvadą dėl padarytos turtinės žalos sumažinimo lėmė ir tai, kad šis teismas, pakeisdamas pirmosios instancijos teismo

¹⁵² Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 16 d. įsakymas Nr. D1-230 „Žalos aplinkai ir kitų nuostolių pripažinimo mažareikšme žala tvarkos aprašas,“ *Valstybės žinios*, 59-2102 (2006).

¹⁵³ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. sausio 28 d. įsakymas dėl mažareikšmės žalos išieškojimo išlaidų dydžio patvirtinimo Nr. D1-55. *TAR*, 1734 (2016).

¹⁵⁴ Tomas Girdenis “Didelės žalos darymas valstybei, tarptautinei viešajai organizacijai, juridiniam arba fiziniam asmeniui kaip piktnaudžiavimo sudėties požymis,” *Jurisprudencija Mokslo darbai* 7(85) (2006): 104.

¹⁵⁵ “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo 2012 m. balandžio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje 2K-232/2012,” prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/272463167206232/2K-232/2012>

¹⁵⁶ “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-165/2010,” prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/106331773345424/3K-3-165/2010>

nuosprendį konstatavo, jog (*duomenys neskelbtini*) kaime nuteistieji iškirto nenustatytą skaičių ąžuolų ir pagrobė 112 m³ medienos (vietoje pirmosios instancijos teismo nuosprendyje nurodytų 93 ąžuolų ir 169 m³ medienos)¹⁵⁷. Pabrėžtina, kad itin svarbus yra konkrečios žalos nustatymas, kadangi kaip jau minėta ankstesniuose skyriuose, atibojant baudžiamąją ir administracinę atsakomybę esminis kriterijus yra padarytos žalos dydis.

Pažymėtina, kad Lietuvos Aukščiausiasis Teismas laikydamasis pozicijos, kad „viešasis interesas kiekvienoje byloje turi būti nustatomas ad hoc, spręsdamas žalos, padarytos gamtai, atlyginimo klausimą, taip pat pažymėjo, kad aplinkos apsauga ir gamtai padarytos žalos atlyginimas neabejotinai yra viešasis interesas¹⁵⁸“.

Apibendrinant, galima teigti, kad žalos aplinkai dydžio nustatymui privaloma sąlyga yra konkreti žala, išreikšta pinigine suma. Svarbus kriterijus yra žalos aplinkai dydžio suskirstymas į mažareikšmę ir didelę žalą. Paminėtina, kad esminiai žalos miškui nustatymo kriterijai – konkrečios žalos nustatymas: nustatytas neigiamas miško pokytis arba pablogėjimas.

3.2. Žalos miškui atlyginimo būdai

Lietuvos Respublikos teisės aktai detalai įvardija kokiais būdais galima atlyginti padarytą žalą miškui. Šiame poskyriuje bus pristatomi žalos miškui atlyginimo būdai.

Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymo 32 straipsnio 2 dalis pateikia nuostatą, kad “Padariusieji žalos privalo atkurti aplinkos būklę, esant galimybei, iki pirminės būklės, buvusios iki žalos aplinkai atsiradimo, ir atlyginti visus nuostolius¹⁵⁹” bei Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 23 straipsnio 1 dalis praplečia miško žalos atlyginimo klausimą, kad “fiziniai ir juridiniai asmenys, padarę žalos miško valdytojų, savininkų ir naudotojų miškui, kitam turtui ir teisėtiems interesams ar miškui, kaip aplinkos objektui, privalo visiškai ją atlyginti arba, jeigu yra galimybė, atkurti iki pažeidimo buvusią būklę¹⁶⁰”.

Darbo autorės įvertinimu, iš pateiktų teisės aktų nuostatų galima išskirti padarytos žalos atlyginimo būdus: privalomą atlyginimą bei esant galimybei atkurti pažeistą aplinkos būklę.

---

¹⁵⁷ „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. gegužės 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-254/2010,“ prieiga per internetą:

<http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=160972&nr=9>

¹⁵⁸ “Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-165/2010,“ prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/106331773345424/3K-3-165/2010>

¹⁵⁹ “Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas,“ *supra* note 44, 32 str. 2 d.

¹⁶⁰ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,“ *supra* note 27, 23 str. 1 d.

3 schema „Žalos aplinkai atlyginimo būdai”¹⁶¹“

Anot I.Žvaigždinienės, “reikalauti atlyginti natūra atlyginti natūra aplinkai padarytą žalą galima tik kai objektyviai įmanoma ir kai pažeidėjas sugebės per nustatytą laiką atkurti pirmąją aplinkos objekto būklę¹⁶²”. Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas pateikia išaiškinimą apie pirminę aplinkos būklę: “pirminė būklė nustatoma pagal turimą informaciją apie geriausią aplinkos būklę¹⁶³”. Aplinkos apsaugos įstatyme nurodytas svarbus apibrėžimas: „**aplinkos atkūrimo priemonės** – bet kurie veiksmai, įskaitant žalą sumažinančias bei laikinąsias priemones, kuriomis nustatyta tvarka atkuriamą iki pradinės būklės pažeista aplinka, jos elementai ir (arba) pablogėjęs jų funkcijos arba įgyvendinamos lygiavertės tiems aplinkos elementams ir (arba) jų funkcijoms alternatyvos¹⁶⁴”. Darbo autorės manymu, atlyginimo natūra tinkamiausias pavyzdys - iškirsto miško atsodinimas. VĮ Šalčininkų miškų urėdija pateikia, kad “miško atsodinimas arba miškų atkūrimas – tai miško žėlimas (miško atsikūrimas be žmogaus pagalbos arba taikant miško žėlimą skatinančias priemones) ar miško želdinimas (miško atkūrimas sėjant miško medžių ir krūmų sėklas arba sodinant iš jų išaugintus sodmenis) sklypuose, kuriuose prieš tai miškas augo¹⁶⁵”. Miškų įstatymo nuostatos reglamentuoja, kad “neteisėtai iškirstas miškas turi būti atkurtas ne vėliau kaip per vienus metus nuo neteisėtų kirtimų fakto nustatymo¹⁶⁶”. Taip pat, miško atkūrimo ir įveisimo nuostatai nustato „miško atkūrimo ir įveisimo, miško želdinių ir žėlinių priežiūros, apsaugos ir miško želdinimo darbų, želdinių ir žėlinių kokybės reikalavimus¹⁶⁷“. Pažymėtina, kad valstybiniai miškų

¹⁶¹ Schema sudaryta darbo autorės, remiantis pateiktais teisės aktais.

¹⁶² Indrė Žvaigždinienė, *supra* note 5, p. 79.

¹⁶³ “Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas,” *supra* note 44, 32 str. 2 d.

¹⁶⁴ *Ibid.*, 1 str. 19 p.

¹⁶⁵ VĮ Šalčininkų miškų urėdija, žiūrėta 2016 03 15, http://www.salmu.lt/lt/veikla/misku_atkurimas

¹⁶⁶ „Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,” *supra* note 27, 15 str. 4 d.

¹⁶⁷ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. D1-199 Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatai, *Valstybės žinios*, 45-1702 (2008).

pareigūnai miško atkūrimo kokybės vertinimą atlieka rudenį pagal minėtose nuostatose numatytus reikalavimus.

Žalos atlyginimas pinigine kompensacija yra taikomas, kai nėra įmanoma įgyvendinti žalą natūra arba žalą padaręs asmuo vengia atlyginti žalą natūra. Anot, dr. Indrės Žvaigždinienės, “siekiant, kad būtų užtikrintas neigiamų ekologinių padarinių ir žalos aplinkai pašalinimas, labai svarbu tinkamai įvertinti visas aplinkybes ir teisingai nustatyti atlygintinas sumas. Praktikoje taikomi du pagrindiniai metodai:

1. įkainių metodas – norminiuose teisės aktuose nustatomos pinigų sumos, kurias turi sumokėti atsakomybėn traukiamas asmuo;
2. nuostolių sudėjimo metodas – atlygintinų nuostolių suyma nustatoma pagal patvirtintas metodikas, sudėjus sumas pagal tam tikrus rodiklius¹⁶⁸“.

Akcentuotina, kad tikslingai Kauno apygardos teismas formuoja praktiką žalos atlyginimo klausimu ir savo nutartyje pažymi, kad “nuostolių, kaip piniginės žalos išraiškos, turi būti atlyginama tiek, kiek nukentėjęs asmuo dėl padarytos žalos prarado, nes toks atlyginimas atitiktų žalos kompensavimo funkciją. Didesnio, nei faktiškai asmens patirto žalos dydžio atlyginimas reikštų tokio asmens nepagrįstą praturtėjimą¹⁶⁹”.

Konkretus žalos miškui dydis aplinkai apskaičiuojamas pagal fizinių ir juridinių asmenų neteisėtų veikų miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio apskaičiavimo metodikos nustatytus skaičiavimo įkainius (4 lentelėje pateikiami apskaičiavimo įkainiai), o padarytas žalos aplinkai dydis, sunaikinus ar sužalojus kraštovaizdžio kompleksus ir/ar objektus, skaičiuojamas sumuojant atskirų sunaikintų ar sužalotų gamtinio kraštovaizdžio kompleksų ar objektų vertę¹⁷⁰.

4 lentelė Fizinių ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos aplinkai žalos dydžio skaičiavimo įkainiai¹⁷¹

Miškuose padaryta aplinkai žala	Miškuose padarytos aplinkai žalos dydis
1. Neteisėtas (pažeidžiant miško naudojimą reglamentuojančius teisės aktus) medžių ir krūmų nukirtimas, kitoks sunaikinimas arba	

¹⁶⁸ Indrė Žvaigždinienė, *supra* note 5, p. 80.

¹⁶⁹ “Kauno apygardos teismas Civilinių bylų skyriaus 2015 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1979-264/2015,” prieiga per internetą: <http://www.infollex.lt/tp/1154872?nr=1>

¹⁷⁰ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 12 d. įsakymu „Žalos aplinkai, sunaikinus ar sužalojus gamtinius kraštovaizdžio kompleksus ir objektus, skaičiavimo metodika Nr. D1-269,“ TAR, 3057 (2014).

¹⁷¹ Darbo autorės sudaryta lentelė, remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. gruodžio 31 d. Įsakymu dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. Įsakymo Nr. D1-249 „Dėl fizinių ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio metodikos patvirtinimo“ pakeitimo Nr. D1-1090, TAR, 21248 (2014).

sužalojimas:	
1.1. I grupės miškuose:	
1.1.1. plynaisiais kirtimais	580 eurų už 1 kub. metrą medienos
1.1.2. neplynaisiais kirtimais	435 eurų už 1 kub. metrą medienos
1.2. II grupės miškuose:	
1.2.1. plynaisiais kirtimais	435eurų už 1 kub. metrą medienos
1.2.2. neplynaisiais kirtimais	290 eurų už 1 kub. metrą medienos
1.3. III grupės miškuose:	
1.3.1. plynaisiais kirtimais	200 eurų už 1 kub. metrą medienos
1.3.2. neplynaisiais kirtimais	115 eurų už 1 kub. metrą medienos
1.4. IV grupės miškuose:	
1.4.1. plynaisiais kirtimais	115 eurų už 1 kub. metrą medienos
1.4.2. neplynaisiais kirtimais	60 eurų už 1 kub. metrą medienos
2. Skruzdėlynų naikinimas ar žalojimas:	60 eurų už vieną skruzdėlyną
3. Uoginių, vaisinių ir vaistinių augalų naikinimas ar žalojimas renkant uogas, vaisius ir vaistinius augalus (neleistinu būdu ir nesilaikant nustatytosios tvarkos)	6 eurų už 1 kv. metrą uoginių, vaisinių ir vaistinių augalų dangos
4. Miško paklotės žalojimas ar ėmimas (pažeidžiant nustatytąją tvarką)	3 eurai už 1 kv. metrą miško paklotės

Pažymėtina, kad fizinių ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio metodikos 2 straipsnis detalizuoja, jeigu „neteisėtai nukertami ar kitaip sunaikinami arba sužalojami medžiai, šios metodikos priede nurodytas padarytos žalos aplinkai dydis skaičiuojamas taikant koeficientą^{172c}“. Atkreiptinas dėmesys, kad šios „lėšos, įstatymų nustatyta tvarka išieškotos iš fizinių ir juridinių asmenų už neteisėta veika miškuose padarytą aplinkai žalą, pervedamos į Aplinkos apsaugos rėmimo programą^{173c}“.

¹⁷² Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. gruodžio 31 d. Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. Įsakymo Nr. D1-249 „Dėl fizinių ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio metodikos patvirtinimo“ pakeitimo Nr. D1-1090, *supra* note 165.

¹⁷³ Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymu “Fizinių ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio apskaičiavimo metodika Nr. D1-249”, *supra* note 100.

Šių įkainių padidinimas tampa prevencine miško apsaugos priemone asmeniui, ketinančiam pažeisti nustatytas teisės normas. Darbo autorė pritaria buvusio aplinkos ministro Valentino Mazuronio išreikštai nuomonei apie (nuo 2014 m. kovo 06 d.) pakeistus įkainius “Padidintieji įkainiai – dar vienas smūgis pažeidėjams. Tai gerokai sutramdys piktavalių užmačias pelnytis niokojant ir vagiant mišką, kuris yra visos Lietuvos turtas ir kuriam išsaugoti aplinkosaugininkai skiria itin daug pastangų¹⁷⁴”.

Dr. Indrė Žvaigždiniene pažymėjo problemišumą, kad „padarius žalos aplinkai padaroma ne tik turtinių nuostolių, bet atsiranda ir negrįžtamų neigiamų aplinkos pokyčių, pažeidžiami kiti neturtiniai interesai, todėl padaroma žala, kurios tiksliai įvertinti pinigais beveik neįmanoma: pablogėja gamtos išteklių kokybė, sutrinka gyvūnų reprodukcija, padidėja visuomenės sergamumas ir panašiai¹⁷⁵“.

Paminėtina, kad, atsižvelgiant į Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2004/35/EB 2004 m. balandžio 21 d. dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti) nuostatas žalos aplinkai atlyginimo būdų detalizacija:

1. „atkurti pažeistų gamtos išteklių ir (arba) funkcijų pirminę būklę;
2. žalos ištaisymo priemonių nustatymas;
3. žalos ištaisymo galimybių pasirinkimas¹⁷⁶“.

Pirmasis būdas sutampa su Lietuvos Respublikos nacionalinių teisės aktų reglamentavimu, o antrasis ir trečiasis būdai nėra inkorporuoti nei į Aplinkos apsaugos įstatymą, nei į Miškų įstatymą.

Apibendrinant, žalos aplinkai atlyginimo būdai: atlyginimas natūra, atkuriant pažeistą aplinkos būklę arba atlyginimas pinigine kompensacija. Konkreti pinigine kompensacija apskaičiuojama remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu priimtomis metodikomis, tačiau problemiškas pasireiškia tinkamam piniginės kompensacijos apskaičiavimui.

---

¹⁷⁴ AM Visuomenės informavimo skyrius “V. Mazuronis 10 kartų padidino baudas už neteisėtai kirtimais padarytą žalą gamtai“, žiūrėta 2016 03 20, <http://www.forest.lt/go.php/lit/V.Mazuronis-10-kartu-padidino-baudas-uz-neteisetais-kirtimais-padaryta-zala-gamtai/4678>

¹⁷⁵ Indrė Žvaigždiniene, *supra* note 5, p. 17.

¹⁷⁶ Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2004/35/EB 2004 m. balandžio 21 d. dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti), *supra* note 45.

IŠVADOS

1. Darbo autorės pastebėjimu, skirtingi specialistai miško sampratą pateikia skirtingai: vieni apibrėžia miško žemės ploto dydį, kiti – tam tikras ekologines ypatybes, tačiau vieningai pritaria miško kaip ypatingos reikšmės turinčiam aplinkos objekto saugojimui. Darbo autorės vertinimu, miškas – tai nustatyto dydžio medžiais dengtas žemės plotas, kurio naudojimą, atkūrimo procesus, išsaugojimą ateities kartoms, teisinę apsaugą apibrėžia atlikta miško apibrėžimo, miško nuosavybės formų, miško klasifikacijos analizė. Ši analizė patvirtina skirtingą teisinį miškų reglamentavimą ir reguliavimą, kuriuos detalizuoja įstatymai, Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimai, Aplinkos ministro įsakymai ir kiti teisės aktai.

2. „Žala aplinkai“ yra aiškiai pateikiamas teisės aktų nuostatose ir apibrėžiamas pagal išskiriamus svarbius žalos aplinkai kriterijus: žalos padarymo būdas (tiesioginis arba netiesioginis), būtinas žalos veiksnys – neigiamas pokytis. Problematiška, dėl termino „žala miškui“ išaiškinimo, kadangi analizuojant žalos miškui sąvoką, kritikuotina tai, kad sąvokos turinys atsiskleidė tik išanalizavus žalos aplinkai sąvoką. Miškų įstatymas reglamentuoja miškų atkūrimą, apsaugą, naudojimą, tačiau nepateikia itin svarbios sąvokos žalos miškui išaiškinimo.

3. Civilinė atsakomybė už žalą miškui – tai atsakomybė rūšis, kurios pagrindinė funkcija kompensacijos būdu atlyginti patirtą žalą asmeniui. Patirta žala pasireiškia neigiamais padariniais: nukentėjusiajam, patyrusiam žalą ir teisės pažeidėjui, kuris privalės atlyginti (kompensuoti) pinigine suma, įvertintą žalą.

4. Administracinė atsakomybė už žalą miškui – tai prevencinę funkciją atliekanti teisinės atsakomybės rūšis, kuria remiantis yra užtikrinamas teisėtų aplinkos apsaugos reikalavimų laikymasis ir kovojama su teisės pažeidėjais. Atlikta žalos miškui pažeidimų analizė pateikia, kad gausus žalos miškui administracinių pažeidimų visetas yra pateiktas Administracinių teisės pažeidimų kodekse, už kuriuos dažniausiai numatytos sankcijos: įspėjimas, bauda ir / arba priemonių konfiskavimas.

5. Baudžiamoji atsakomybė už žalą miškui - tai teisinės atsakomybės rūšis, kuri numato esminius baudžiamosios atsakomybės kilimo pagrindus: miško, jo išteklių pažeidimas, kuriuo buvo padaryta žala miškui ir sukelti sunkūs padariniai bei sunaikinta daugiau kaip 500 kietmerių medžių.

6. Administracinę ir baudžiamąją atsakomybę būtina identifikuoti ir atskirti, kadangi miško, jo išteklių pažeidimų normų dispozicijos yra panašaus teksto bei taikant atsakomybę naudojamas tas pats draudimo metodas. Šią atribojimo problemą tiria ir aiškina tiek teisės

mokslininkai, tiek teismai formuodami praktiką, pateikdami šiuos pagrindus: pavojingumo laipsnis ir pavojingumo dydis, bet svarbiausiu elementu laiko pažeidimo intensyvumo dydį.

7. Atlikus atsakomybės taikymo problematikos tyrimą, galima pateikti probleminius atsakomybės taikymo aspektus. Atsakomybės subjekto identifikavimo problema: miško savininkas yra patraukiamas baudžiamojon atsakomybėn už neteisėtai iškirstą savo miško plotą padedant miško kirtėjams. Darbo autorės įvertinimu, problemiškas pasireiškia, kai nagrinėjamoje byloje, nebuvo patraukti miško kirtėjai, kurie atliko miško savininko nurodymu neteisėtus veiksmus. Šioje situacijoje, darytina išvada, kad miško savininkas ir miško kirtėjai yra bendrininkai, įvykdę nusikalstamą veiką. Tuo atveju, kai neidentifikuotas asmuo padaro žalą privataus miško savininkui, miško savininkui atsiranda pareiga atkurti mišką savo lėšomis per nustatytą terminą, jei per nustatytą terminą neatkuria savo miško, miško savininkas traukiamas atsakomybėn įstatymų nustatyta tvarka. Problemiškumas šioje situacijoje pasireiškia tuo, kad miško savininkas tarsi nukentėjęs asmuo, bet tuo pačiu ir „baudžiamas“ dėl reglamentuoto miško atkūrimo savo lėšomis. Problemiškas atvejis, kai pagrindiniuose aplinkos apsaugos, miškų teisės aktuose nėra detalizuoti įmonės vadovo atsakomybės kilimo pagrindai, kadangi vadovui suteikti įgaliojimai leidžia vykdyti įmonės veiklą, remiantis tuo tiek įmonė, tiek jos vadovas turėtų solidariai atsakyti už padarytą žalą. Atsakomybės taikymo už pažeistus (nudžiūvusius ir / ar išvirtusius) medžius problema - reali padaryta žala miškui (nukirtimas, sužalojimas ir/ar naikinimas) nekonstatuojama, todėl problema kyla pagrįstam vertės apskaičiavimo už nudžiūvusius ir išvirtusius medžius reglamentavime, kadangi atsakomybės taikymas už tokio pobūdžio nusikaltimus turėtų būti „švelnesnis“, nes skiriasi žalos miškui dydžio mastas, kai miškas yra iškertamas plynu kirtimu ar kitaip žalojamas.

8. Atlikus teisės aktų analizę išsiaiškinta, kad svarbiausi žalos miškui nustatymo pagrindai: nustatyta konkreti žala, neigiamo miško pokyčio arba pablogėjimo buvimas, kurių specifiška yra detalizuota teisės aktuose. Pabrėžtina, kad itin svarbus kriterijus yra tinkamas žalos miškui dydžio nustatymas, kuris tinkamai atriboja kylančias atsakomybes. Išskiriami šie žalos aplinkai atlyginimo būdai: atlyginimas natūra, atkuriant pažeistą aplinkos būklę arba atlyginimas pinigine kompensacija. Remiantis tuo, kad teisės aktai nustato konkrečią žalos sumą, pinigine kompensacija apskaičiuojama remiantis Lietuvos Respublikos aplinkos ministro įsakymu priimtomis metodikomis, tačiau neretai kyla ginčų dėl pagrįstos žalos dydžio.

PASIŪLYMAI

1. Siūloma papildyti Lietuvos Respublikos miškų įstatymo 2 straipsnį nauja 18 dalimi: „Žala miškui – tai neigiamas miško, medyno, miško žemės pokytis, kurio metu miško valdytojai, savininkai, naudotojai ir kiti asmenys netinkamai vykdo arba nevykdo šio įstatymo numatytų pareigų“.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

TEISĖS AKTAI

1. Lietuvos Respublikos Konstitucija *Valstybės žinios*, 33-1014 (1992).
2. “Lietuvos Respublikos miškų įstatymas,” *Valstybės žinios*, 96-1872 (1994).
3. “Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas,” *Valstybės žinios*, 74-2262 (2000).
4. “Lietuvos Respublikos administracinių teisės pažeidimų kodeksas,” *Vyriausybės žinios*, 1-1 (1985).
5. “Lietuvos Respublikos baudžiamasis kodeksas,” *Valstybės žinios*, 89-2741(2000).
6. “Lietuvos Respublikos aplinkos apsaugos įstatymas”, *Valstybės žinios*, 5-75 (1992).
7. “Lietuvos Respublikos saugomų teritorijų įstatymas”, *Valstybės žinios*, 108-3902 (2001).
8. „Lietuvos Respublikos administracinių nusižengimų kodekso patvirtinimo, įsigaliojimo ir įgyvendinimo tvarkos įstatymas,“ TAR, 11216 (2015).
9. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. sausio 29 d. Įsakymas dėl valstybinės reikšmės miškų plotų schemų tikslinimo Nr. D1-60, *TAR*, 2318 (2016).
10. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. lapkričio 15 d. įsakymu Nr. D1-849 “Lankymosi miške taisyklės”, *Valstybės žinios*, 119-6014 (2013).
11. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. įsakymu “Fizinių ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio apskaičiavimo metodika Nr. D1-249”. *TAR*, 2881 (2014).
12. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 12 d. įsakymu „Žalos aplinkai, sunaikinus ar sužalojus gamtinius kraštovaizdžio kompleksus ir objektus, skaičiavimo metodika Nr. D1-269,“ *TAR*, 3057 (2014).
13. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2013 m. liepos 15 d. įsakymas Nr. D1-528 „Dėl Taršos integruotos prevencijos ir kontrolės leidimų išdavimo, pakeitimo ir galiojimo panaikinimo taisyklių patvirtinimo“, *Valstybės žinios*, 77-3901 (2013).
14. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2010 m. gruodžio 30 d. įsakymas Nr. D1-1055 “Leidimų kirsti mišką išdavimo tvarkos aprašas,” *Valstybės žinios*, 1-7 (2011).
15. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2003 m. spalio 29 d. įsakymas Nr. 521 “Miško dauginamosios medžiagos nuostatai,” *Valstybės žinios*, 108-4841 (2003).
16. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2016 m. sausio 28 d. įsakymas dėl mažareikšmės žalos išieškojimo išlaidų dydžio patvirtinimo Nr. D1-55. *TAR*, 1734 (2016).
17. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2006 m. gegužės 16 d. įsakymu Nr. D1-230 „Žalos aplinkai ir kitų nuostolių pripažinimo mažareikšme žala tvarkos aprašas,“ *Valstybės žinios*, 59-2102 (2006).
18. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. gruodžio 31 d. Įsakymas dėl Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2014 m. kovo 6 d. Įsakymo Nr. D1-249 „Dėl fizinių ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos žalos aplinkai atlyginimo dydžio metodikos patvirtinimo“ pakeitimo Nr. D1-1090, *TAR*, 21248 (2014).

19. Lietuvos Respublikos aplinkos ministro 2008 m. balandžio 14 d. įsakymu Nr. D1-199 „Miško atkūrimo ir įveisimo nuostatai“, *Valstybės žinios*, 45-1702 (2008)
20. 1972 m. birželio 16 d. Jungtinių Tautų Stokholmo konferencija „Žmogaus aplinkos konferencijos deklaracija.“ Žiūrėta 2016 03 08. <http://www.unep.org/Documents.Multilingual/Default.asp?documentid=97&articleid=1503>
21. Europos Parlamento ir Tarybos Direktyva 2004/35/EB 2004 m. balandžio 21 d. dėl atsakomybės už aplinkos apsaugą siekiant išvengti žalos aplinkai ir ją ištaisyti (atlyginti). Žiūrėta 2016 03 20. ec.europa.eu/enlargement/ccvista/lt/3200410035-lt.doc
22. Europos Bendrijos Steigimo sutartis (Roma, 1957 m. kovo 25 d., paskutinį kartą keista 2003 m. Stojimo sutartimi) Suvestinė redakcija (2004 m. gegužės 1 d.). Žiūrėta 2016 03 20. http://www.univie.ac.at/RI/eur/20040401/LT_EC_Treaty_Vienna.pdf

SPECIALIOJI LITERATŪRA

23. Andriuškevičius, Arvydas „*Administracinės teisės principai ir normų ribos.*“ Vilnius: Teisinės informacijos centras, 2004.
24. Ambrasienė, Dangutė, et al., „*Civilinė teisė. Prievolių teisė: vadovėlis.*“ Vilnius: Lietuvos teisės universiteto Leidybos centras, 2004.
25. Bakaveckas, Audrius „*Administracinė teisė: teorija ir praktika*“ I dalis. Vilnius: MES, 2012.
26. Baublys, Linas et al. „*Teisės teorijos įvadas.*“ Vilnius: MES, 2012.
27. Bergkamp, Lucas and Goldsmith, Barbara J „*The EU environmental liability directive: A Commentary* “. Oxford: Oxford university press, 2013.
28. Bergkamp, Lucas and Goldsmith, Barbara. J „*The EU environmental liability directive*” *A Commentary.* Žiūrėta 2015 03 29. <https://global.oup.com/academic/product/the-eu-environmental-liability-directive-9780199670017?cc=lt&lang=en&#>
29. Prof. dr. Čaplinskas, Albertas, Antanas Dapšys ir Jonas Misiūnas „*Baudžiamosios ir administracinės atsakomybės atribojimo teorinės problemos.*“ Teisės problemos, 2004 4 (46) (2004).
30. CMS Cameron Mckenna. Study of Civil Liability systems for Remediating Environmental Damage: Final report 245. Žiūrėta 2016 03 16. http://ec.europa.eu/environment/legal/liability/pdf/civiliability_finalreport.pdf
31. Drakšas Romualdas „*Baudžiamoji atsakomybė ir jos realizavimo formos*“ (Vilnius: Justitia, 2008).
32. Environmental Damage Act of 10 May 2007. Žiūrėta 2016 03 16. http://www.cgerli.org/index.php?id=50&tx_vmdocumentsearch_pi2%5BdocID%5D=369
33. Forestry Department Food and Agriculture Organization of the United Nations GLOBAL FOREST RESOURCES ASSESSMENT 2010 COUNTRY REPORT LATVIA FRA2010/113 Rome, 2010. Žiūrėta 2016 03 16. <http://www.fao.org/docrep/013/al548E/al548e.pdf>
34. Dr. Gedminas Artūras, prof. habil. ir dr. Remigijus Ozolinčius „*Miškai ir biologinė įvairovė: kodėl svarbu ją saugoti?*“. Žiūrėta 2016 03 01.

http://gamta.vdu.lt/bakalaurai/pop_straipniai/miskai_biolivairove/miskai_biolivairove.html

35. Girdenis, Tomas "Didelės žalos darymas valstybei, tarptautinei viešajai organizacijai, juridiniam arba fiziniam asmeniui kaip piktnaudžiavimo sudėties požymis". *Jurisprudencija Mokslo darbai* 7(85) (2006).
36. Hinteregger, Monika „*Environmental liability and ecological damage in European law.*“ Žiūrėta 2015 03 28.
[http://shadowsgovernment.com/shadowslibrary/Monika%20Hinteregger%20\(edt\)/Environmental%20Liability%20and%20Ecological%20Damage%20in%20European%20Law%20\(2175\)/Environmental%20Liability%20and%20Ecological%20Damage%20in%20European%20Law%20-%20Monika%20Hinteregger%20\(edt\).pdf](http://shadowsgovernment.com/shadowslibrary/Monika%20Hinteregger%20(edt)/Environmental%20Liability%20and%20Ecological%20Damage%20in%20European%20Law%20(2175)/Environmental%20Liability%20and%20Ecological%20Damage%20in%20European%20Law%20-%20Monika%20Hinteregger%20(edt).pdf)
37. Kučinskas, Albertas "Administracinė atsakomybė už pažeidimus miškų apsaugos ir išteklių naudojimo srityje: Valstybinių miškų pareigūnų vadovas administracinių teisės pažeidimų bylų teisenoje." Vilnius: Justitia, 2004.
38. Prof. Dr. Marcijonas, Antanas ir Dr. Indrė Žvaigždienė "Miško savininkų atsakomybė už žalą aplinkai, padarytą neteisėtais kirtimais jiems nuosavybės teise priklausančiame miške: teisinio reguliavimo ir praktinio taikymo problemos Lietuvoje." *Teisė Mokslo darbai*, 68, 2008.
39. McDermott Constance L., Cashore Benjamin ir Kanowski Peter „*Global environmental forest policies: An International Comparison.*“ London. New York: Earthscan, 2010.
40. Machovenko, Jevgenij „Miškų teisinė apsauga Lietuvos Statutuose“ *Teisė mokslo darbai*, 86 (2013).
41. Meškys Linas "Juridinio asmens teisinė atsakomybė aplinkosaugos srityje: veiksmingumo problematika įgyvendinant darnaus vystymosi tikslus". *Jurisprudencija, Mokslo darbai* 3 (65) (2008)
42. Meškys Linas „Juridinių asmenų administracinė atsakomybė aplinkosaugos srityje: griežtos atsakomybės doktrinos įtvirtinimo galimybė“. *Jurisprudencija Mokslo darbai* 9 (87) (2006).
43. Meškys Linas „Juridinio asmens administracinė atsakomybė aplinkos srityje.“ Daktaro disertacija, Mykolo Romerio universitetas, 2007.
https://www.mruni.eu/mru_lt_dokumentai/katedros/administracines_teises_ir_procesu_katedra/Disertaciju_santraukos/Disertacijos%20santrauka%20_Linas%20Meskys.pdf
44. Monkevičius, Eduardas, et al., "Aplinkosaugos teisė: vadovėlis." Vilnius: Justitia, 2011.
45. Norkūnas Algis „Kaltė kaip civilinės atsakomybės pagrindas“. *Jurisprudencija Mokslo darbai* 28(20) (2002).
46. Šedbaras Stasys „Administracinė atsakomybė.“ Vilnius: Justitia, 2005.
47. The State of the UK's Forests, Woods and Trees Perspectives from the sector A report to mark the International Year of Forests 2011 12. Žiūrėta 2016 03 15.
<https://www.woodlandtrust.org.uk/mediafile/100229275/stake-of-uk-forest-report.pdf?cb=58d97f320cab43d78739766e711084f76>
48. Vaišvila, Alfonsas „*Teisės teorija.*“ Vilnius: Justitia, 2014.

49. Venckus, Zenonas „*Miškų naudojimas, atkūrimas, apsauga: Mokomoji knyga.*“ Šiauliai: VšĮ Šiaulių universiteto leidykla, 2010.
50. Zykevičius, Audrius “Baudžiamoji ir administracinė atsakomybė už neteisėtą miško kirtimą” Pranešimas konferencijoje „Visuomenės saugumo užtikrinimo aktualijos“, Kaunas, 2010 m. birželio 28 d.
50. Žvaigždinienė, Indrė “*Materialinės atsakomybės už žalą aplinkai.*” Vilnius: Justitia, 2008.
51. Žvaigždinienė, Indrė “Direktyva 2004/35/EB – ar pasiektas tikslas sukurti bendrą žalos aplinkai prevencijos ir ištaisymo (atlyginimo) sistemą Europos Sąjungoje?” *Teisė Mokslo darbai*, 85 (2012).
52. Žvaigždinienė, Indrė “Materialinės atsakomybės už žalą aplinkai samprata”. *Teisė mokslo darbai* 59 (2006).

INTERNETINIAI ŠALTINIAI

53. AM Visuomenės informavimo skyrius. “V.Mazuronis 10 kartų padidino baudas už neteisėtais kirtimais padarytą žalą gamtai.” Žiūrėta 2016 03 20. <http://www.forest.lt/go.php/lit/V.Mazuronis-10-kartu-padidino-baudas-uz-neteisetais-kirtimais-padaryta-zala-gamtai/4678>
54. Breto.lt. Žiūrėta 2016 03 08. <https://www.breto.lt/mintys/apie-gamta/>
55. Cambridge Dictionaries Online. Žiūrėta 2016 03 08. <http://dictionary.cambridge.org/dictionary/english/forest>
56. Kripaitis, Paulius „Kas yra miškas?“. Žiūrėta 2016 03 15. <http://www.zolininkas.lt/uzrasai/kas-yra-miskas/>
57. Lietuvių kalbos žodynas – Lietuvių kalbos institutas. Žiūrėta 2016 03 20. <http://lkzd.lki.lt/Zodynas/Visas.asp>
58. Lietuvos mokslo taryba Disertacijų gynimo bazė. Žiūrėta 2015 03 29. <http://www.lmt.lt/lt/paslaugos/disertacijos/d-db/637/p3690.html>
59. Gyvenimo būdo žurnalas LTvirtove.lt. Žiūrėta 2016 03 20. http://www.ltvirtove.lt/mintys.php?autorius=Zanas_Batistas_Moljeras
60. Miško birža. Žiūrėta 2016 03 08. <http://www.miskobirza.lt/news/3224-kovo-21---pasaulin%C4%97-mi%C5%A1k%C5%B3-diena>
61. Sinonimų žodynas Sinonimas.lt. Žiūrėta 2016 03 20. <http://sinonimas.lt/lt/sinonimai/a/atsakomybe>
62. VĮ Šalčininkų miškų urėdija. Žiūrėta 2016 03 15. http://www.salmu.lt/lt/veikla/misku_atkurimas
63. Visuotinė lietuvių enciklopedija, (Vilnius: 2006): 33. (Cituota iš: Valstybinė lietuvių kalbos komisijos Konsultacijų bankas “Ar yra toks terminas „kietmetris“? Kaip jis trumpinamas?“. Žiūrėta 2016 03 28. <http://www.vlkk.lt/konsultacijos/7124-kietmetris>)
64. Žirlienė, Ingrida, “Miškų apsauga: Lietuva triumfuoja, Brazilija ir Indonezija pralaimi”. Žiūrėta 2016 03 01. <http://www.gmu.lt/ziniasklaida/nid.3335:/>

TEISMŲ PRAKTIKA

65. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. vasario 26 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-91/2010.“ Prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/117887783299027/3K-3-91/2010>
66. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2010 m. balandžio 13 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-165/2010.“ Prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/106331773345424/3K-3-165/2010>
67. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2010 m. gegužės 11 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-254/2010.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=160972&nr=9>
68. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2011 m. kovo 01 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-54/2011.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=194218&nr=6>
69. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2011 m. rugsėjo 20 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-380/2011.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=225920&nr=5>
70. „Lietuvos Aukščiausiasis Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. kovo 16 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-7-76/2012.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=370975&nr=1>
71. „Lietuvos Aukščiausiasis Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2012 m. balandžio 30 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-232/2012.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=3760&nr=3>
72. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2012 m. gegužės 09 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-214/2012.“ Prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/14056103104422/3K-3-214/2012>
73. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. vasario 04 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-19/2014.“ Prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/77368599707636/2K-19/2014>
74. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. sausio 24 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-96/2014.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=798956&nr=1>
75. „Lietuvos Aukščiausiasis Teimo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2014 m. vasario 25 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-85/2014.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=803949&nr=1>
76. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2014 m. balandžio 24 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-61/2014.“ Prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/6057195290485/3K-3-61/2014>
77. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Civilinių bylų skyriaus 2015 m. gruodžio 18 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 3K-3-675-219/2015.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=1163588&nr=3>
78. „Lietuvos Aukščiausiojo Teismo Baudžiamųjų bylų skyriaus 2015 m. gruodžio 22 d. nutartis baudžiamojoje byloje Nr. 2K-585-677/2010.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/Default.aspx?id=20&item=doc&aktoid=1163767&nr=1>

79. „Lietuvos vyriausiosiojo administracinio teismo 2009 m. rugsėjo 28 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A63 – 998/2009.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/135107?nr=1>
80. „Lietuvos vyriausiosiojo administracinio teismo 2015 m. birželio 23 d. nutartis administracinėje byloje Nr. A-982-143/2015.“ Prieiga per internetą: <http://eteismai.lt/byla/124695569134858/A-982-143/2015>
81. „Kauno apygardos teismo Civilinių bylų skyriaus 2011 m. vasario 23 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-328-260/2011.“ Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/193792?nr=1>
82. “Kauno apygardos teismas Civilinių bylų skyriaus 2015 m. lapkričio 11 d. nutartis civilinėje byloje Nr. 2A-1979-264/2015.” Prieiga per internetą: <http://www.infolex.lt/tp/1154872?nr=1>

LENTELIŲ SĄRAŠAS

1. 1 lentelė Miško apibrėžimo įvairovė.
2. 2 lentelė „Miškų klasifikacija“.
3. 3 lentelė Žalos miškui pažeidimų analizė.
4. 4 lentelė Fizinių ir juridinių asmenų neteisėta veika miškuose padarytos aplinkai žalos dydžio skaičiavimo įkainiai.

SCHEMŲ SĄRAŠAS

1. 1 schema „Žalos aplinkai skirstymas vykdant ūkinę veiklą“.
2. 2 schema „Miško apsaugos uždavinių klasifikacija“.
3. 3 schema „Žalos aplinkai atlyginimo būdai“.

ANOTACIJA LIETUVIŲ KALBA IR ANGLŲ KALBA

Miškas – tai tam tikras miškingas žemės plotas, kurio teisinę apsaugą reglamentuoja daugybė teisės aktų. Šio tyrimo tikslas – atskleisti atsakomybės už žalą miškams taikymo probleminius aspektus. Problemiškas termino „žala miškui“ išaiškinimas, kadangi sąvokos turinys atsiskleidė tik išanalizavus žalos aplinkai sąvoką. Atsakomybė už miško, jo išteklių pažeidimus gali būti taikoma esant tam tikroms nustatytoms sąlygoms: padaryta žala miškui, asmens neteisėta veika (veikimas arba neveikimas), veikos priežastiniam ryšiui ir asmens padariusio veiką kaltei (išskyrus įstatymų numatytas išimtis). Akcentuotina, kad atsakomybės taikymas už žalą padarytą miškui yra tikslingas metodas, kuriuo siekiama užkirsti kelią miško, jo išteklių naikinimui. Atsakomybės už žalą miškams rūšys yra administracinė, baudžiamoji ir civilinė. Atsakomybės taikymo konfliktiškumas kyla, kai reikia nustatyti, kurią atsakomybės rūšį taikyti. Remiantis tuo, tyrime pateikiami atsakomybės rūšių atribojimo kriterijai. Teisės mokslininkai ir teismai, formuodami praktiką, pateikia šiuos atribojimo pagrindus: pavojingumo laipsnis ir pavojingumo dydis, bet svarbiausiu elementu laiko pažeidimo intensyvumo dydį. Pateikti svarbiausi žalos miškui nustatymo pagrindai: konkreti žala, neigiamas miško pokytis arba pablogėjimas. Apibrėžti žalos aplinkai atlyginimo būdai: atlyginimas natūra arba atlyginimas pinigine kompensacija. **Raktiniai žodžiai:** miškas, žala, atsakomybė, problemos.

Forest is a wooded area of certain legal protection which is governed by many laws. The purpose of this study is to reveal the scope of the problem of liability for damage to the forests. Problematic interpretation of the term "forest damage", whereas the content of the concept has only an examination of the concept of environmental damage. Liability for violations of forest, its resources may be applied under certain conditions laid down in: forest damage a person's illegal act (Act or omission), the acts of the person and the offence concerns a causal relationship and the fault (except the exceptions provided for by the law). Application of the liability as that for damage caused to the forest is a targeted approach, which aims to prevent the destruction of its forest resources. Liability for damage to forests are the administrative, criminal and civil. The application of konfliktiškumas of responsibility arises when you need to determine which type of liability apply. On this basis, the study placed the species delimited the responsibility criteria. Legal scholars and the courts, finally, practice, provides the following framework for the close: the degree of danger and the size of the danger, but the most important element of the infringement the amount of the time the intensity. The main damage to the determination of the specific damage to the forest, the basics: the negative change in or deterioration of the forest. To define the methods of compensation of environmental damage: compensation of nature or compensation of money. **Keywords:** forest, damage, responsibility, problems.

SANTRAUKA LIETUVIŲ KALBA

Magistro baigiamojo darbo tema – “Atsakomybės už žalą miškams taikymo problemos”. Atsakomybės taikymo problematika už žalą miškui nėra detalai išnagrinėta, vadinasi būtina detaliau analizuoti šią temą, išryškinant esminius atsakomybės taikymo probleminius aspektus.

Tyrimo tikslas – atskleisti atsakomybės už žalą miškams attribojimo ir taikymo probleminius aspektus. Akcentuotina, kad atsakomybės taikymas už žalą padarytą miškui yra veiksmingas institutas, kovojantis su neteisėtu miško, jo išteklių žalojimu. Darbo tikslas padiktuoja šiuos darbo uždavinius: ištirti miško kaip saugomo aplinkos objekto sampratą, atskleisti svarbių terminų „žala aplinkai“ ir „žala miškui“ reikšmę, nagrinėti atsakomybės rūšis už žalą miškams, išanalizuoti atsakomybės už žalą miškams attribojimo ir taikymo probleminius aspektus bei pristatyti žalos miškui fakto nustatymo kriterijus bei teisinius žalos miškui, jo ištekliams atlyginimo būdus. Pirmajame skyriuje, pasitelkus lingvistinį, lyginamąjį ir sisteminių metodų, tiriami miško, žalos aplinkai ir žalos miškui terminų išaiškinimai. Antrajame skyriuje, pasitelkus bylų analizės metodą, pristatomos atsakomybės rūšys už žalą miškams, pateikiama administracinės ir baudžiamosios atsakomybės attribojimo analizė bei atsakomybės taikymo problemų už žalą miškams specifiškumas. Trečiasis skyrius skirtas žalos miškui fakto nustatymui ir žalos miškui atlyginimo būdų aptarimui.

Atliktas tyrimas parodė, kad problematiškas termino žalos miškui išaiškinimas, kadangi nėra pateikta nei viename nacionaliniame ir tarptautiniame teisės akte, taip pat svarbus administracinės ir baudžiamosios atsakomybės attribojimo klausimas, kurio esmė tinkamas atsakomybės taikymas asmeniui, pažeidusiam miško apsaugos nustatytus reikalavimus. Atsakomybės taikymo problemiškas pasireiškia: miško savininko atsakomybė už neteisėtai iškirstą mišką, atsakomybės miško kirtėjams, kurių nusikalstama veika turėtų būti klasifikuojama kaip bendrininkavimas kartu su miško savininku, atsakomybės subjekto neidentifikavimas, miško vagysčių taikymo specifiškumas ir atsakomybės taikymas už pažeistus medžius. Svarbiausi žalos miškui nustatymo pagrindai: konkreti žala, neigiamas miško pokytis arba pablogėjimas. Pateikiami žalos aplinkai atlyginimo būdai: atlyginimas natūra arba atlyginimas pinigine kompensacija.

SANTRAUKA ANGLŲ KALBA

The final Master thesis theme – “Liability for damage of forests application problems”. The scope of the topic of liability for damage is not examined in detail the forest, which means that it is necessary to analyse in greater detail the topic, highlighting the essential scope of the liability aspects of the problem.

The aim of the study is to reveal the liability for damage to forests and of problematic aspects. Application of the liability as that for damage caused to the trees is an effective institute, a militant with the illegal use of forest resources in the mutilation of his. The aim puts forward the following targets: to explore the concept of a protected environment of the forest as an object, to disclose the important terms "environmental damage" and "forest damage" to examine the value of forest species of liability for damage to forests, forests of the close analysis of liability for damages and the application of aspects of the problem and to present the criteria for determining the existence of forest damage and damage to the trees, the resources of the legal damages. The first chapter, through comparative linguistic and systemic approaches are forest, environmental damage and damage to the trees and interpretations of the terms. In the second chapter, through the case method of analysis, types of liability for damage to forests, provides a close analysis of the administrative and criminal liability and liability for damage to the forests of the specificity of application problems. The third section is dedicated to the determination of the fact of the injury and damage to the trees, forest damages ways discussion.

The investigation carried out showed that the problematic interpretation of the term damage to the forest, since there are none provided by national and international legislation, as well as an important matter of decoupling of the administrative and criminal liability, the liability of the person to which the proper application of the conditions laid down for the protection of the forest. The application of problemiškumas of liability: liability of the owner for the forest gets the unlawful iškirstą forest, kirtėjams forest, the liability of an offence should be classified as a conspiracy along with the owner of the forest, forest in the theft of an entity neidentifikavimas liability, and the liability for the application of the specificity of the application of the damaged trees. The most important forest damage detection basics: the specific damage to the negative change in or deterioration of the forest. The methods of compensation of environmental damage are: compensation of nature or compensation of money.

PATVIRTINIMAS APIE ATLIKTO DARBO SAVARANKIŠKUMĄ

2016 - 04 - 08
Kaunas/Vilnius

Aš, Mykolo Romerio universiteto (toliau – Universitetas), Viešojo saugumo fakulteto, aplinkosaugos teisės

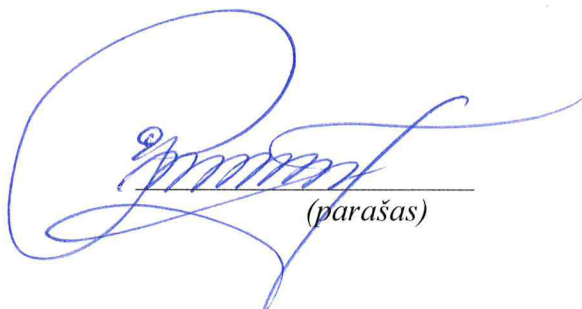
Studentė Ernesta Selvenytė

patvirtinu, kad šis magistro baigiamasis darbas

„Atsakomybės už žalą miškams taikymo problemos“:

1. Yra atliktas savarankiškai ir sąžiningai;
2. Nebuvo pristatytas ir gintas kitoje mokslo įstaigoje Lietuvoje ar užsienyje;
3. Yra parašytas remiantis akademinio rašymo principais ir susipažinus su rašto darbų metodiniais nurodymais.

Man žinoma, kad už sąžiningos konkurencijos principo pažeidimą – plagijavimą studentas gali būti šalinamas iš Universiteto kaip už akademinės etikos pažeidimą.

(parašas)

Ernesta Selvenytė
(vardas, pavardė)